

Farliga kemiska ämnen i textil

– förslag till riskhanterande åtgärder

Rapport från ett regeringsuppdrag

RAPPORT 9/15

Kemikalieinspektionen är en myndighet under regeringen. Vi arbetar i Sverige, inom EU och internationellt för att utveckla lagstiftning och andra styrmedel som främjar god hälsa och bättre miljö. Vi har tillsyn över reglerna för kemiska produkter, bekämpningsmedel och ämnen i varor och gör inspektioner. Vi granskar och godkänner bekämpningsmedel innan de får användas. Vårt miljö kvalitetsmål är Giftfri miljö.

© Kemikalieinspektionen. Tryck: Arkitektkopia, Stockholm 2015.

ISSN 0284-1185. Artikelnummer: 361 171.

Den här trycksaken kan beställas från Arkitektkopia AB, Box 11093, 161 11 Bromma, telefon: 08-505 933 35, fax: 08-505 933 99, e-post: kemi@cm.se.

Förord

Denna rapport om åtgärder mot farliga ämnen i textil har tagits fram enligt ett uppdrag från regeringen i regleringsbrevet för 2015 till Kemikalieinspektionen.

Syftet med rapporten är att visa på vilka åtgärder som skulle kunna vidtas för att minska riskerna för hälsa och miljön, med farliga ämnen i textil. Rapporten har utarbetats enligt de slutsatser och rekommendationer som kom fram i närmast föregående regeringsuppdrag om kemikalier i textil, *Chemicals in textiles - Risks to human health and the environment*, Rapport 6/14, oktober 2014.

Uppdraget har genomförts på avdelningen *Utveckling av lagstiftning och andra styrmedel*, med ansvarig enhetschef Kent Wiberg. Projektgruppen har bestått av Jenny von Bahr, Christophe Kellner, Amelie Pedersen (projektledare), Elin Simonsson, Emma Westerholm och Camilla Westlund. Samråd har skett med berörda myndigheter, företag och organisationer.

Innehåll

Sammanfattning	6
Summary	7
1 Uppdraget.....	8
1.1 Regeringens uppdrag.....	8
1.2 Samråd.....	8
2 Inledning.....	9
2.1 Ytterligare åtgärder krävs för att minska riskerna	9
2.1.1 Identifierade problemämnen i textil	10
2.1.2 Pågående arbete för att minska riskerna	10
2.2 Förslag på ytterligare åtgärder	12
3 Utveckling av en särskild produktlagstiftning för textil	14
3.1 Motiv.....	14
3.2 Möjlighet att genomföra åtgärden	14
3.3 Utformning av en produktlag för textil	15
3.4 Genomförande	16
4 Utökad begränsning av vissa azofärgämnen	17
4.1 Motiv.....	17
4.2 Utökad begränsning av azofärgämnen genom en teknisk anpassning av Reach	17
4.2.1 Möjlighet att genomföra åtgärden	18
4.2.2 Utformning.....	18
4.2.3 Genomförande	19
4.3 Begränsning av azofärgämnen på nationell nivå	19
4.3.1 Möjlighet att genomföra åtgärden	20
4.3.2 Utformning.....	22
4.3.3 Genomförande	22
5 Utredning av en punktskatt på kläder och hemtextil.....	24
5.1 Motiv.....	24
5.2 Möjlighet att genomföra åtgärden	26
5.3 Utformning.....	26
5.3.1 Tänkbar skattekonstruktion	26
5.3.2 Skattepliktiga varor.....	26
5.3.3 Skattskyldiga	27
5.3.4 E-handel	27
5.3.5 Uttag av skatten	27
5.3.6 Skatteavdrag	27
5.3.7 Kemiska ämnen i särskilda delar av varan	29
5.4 Genomförande	29
6 Bakgrund.....	30
6.1 Föregående regeringsuppdrag ger bakgrund till problembilden	30
6.2 Juridisk analys.....	32

6.2.1	Lagstiftning på EU-nivå	32
6.2.2	Lagstiftning på nationell nivå	37
6.2.3	Frivillig miljömärkning och begränsningslistor	38
6.2.4	Textillagstiftning i vissa EU-länder	39
6.3	Tillsynsansvar och anmälan om misstänkt brott	40
6.3.1	Kemikalietillsyn av textil	41
6.3.2	Brist på regler försvårar tillsyn över textil	43
7	Konsekvensutredning	43
7.1	Problembild	43
7.2	Syfte och målsättningar	43
7.3	Marknadsmislyckanden bakom problemen	43
7.4	Val av åtgärder att analysera	44
7.4.1	Referensalternativet	45
7.4.2	Frivilligt arbete i textilbranschen	45
7.5	Aktörer som berörs av förslagen	45
7.6	Förslagets överensstämmelse med EU-rätten	46
7.7	Jämförande kriterieanalys av regleringsalternativen	46
7.8	Konsekvenser av särskild produktlagstiftning för textil i EU	47
7.9	Konsekvenser av nationellt förbud av vissa azofärgämnen	49
7.10	Konsekvenser av punktskatt med kemikalieavdrag på kläder och hemtextil	50
7.11	Referensalternativet	53
7.12	Sammanfattande konsekvensanalys	54
8	Lista över begrepp och förkortningar	56
8.1	Begrepp	56
8.2	Förkortningar	58
9	Litteraturförteckning	59

Sammanfattning

I regleringsbrevet för år 2015 fick Kemikalieinspektionen i uppdrag att utveckla förslag till åtgärder, inklusive förslag på hur EU-lagstiftningen kan utvecklas, för att minska riskerna med farliga ämnen i textil. Den här rapporten är en redovisning av detta regeringsuppdrag. Arbetet har genomförts med hänsyn till de slutsatser och rekommendationer som kom fram i det närmast föregående regeringsuppdraget om textil, Kemikalieinspektionen 2014, Rapport 6/14, Chemicals in textiles - Risks to human health and the environment.

Textil kan innehålla kemiska ämnen som kan skada människor och miljön. Brist på information om förekomsten av farliga ämnen i textil försvårar för aktörerna att göra väl underbyggda val. Problemet drabbar alla aktörer: konsumenter, näringsliv och myndigheter. Det kan också försvåra möjligheterna att återvinna textil. Kemikalieinspektionen har tagit fram förslag på åtgärder för att hantera riskerna med farliga ämnen i textil och beskriver förutsättningarna kring dessa åtgärder.

Kemikalieinspektionen föreslår att regeringen initierar ett arbete för att inom EU utveckla en särskild produktlagstiftning för textil. Regleringen av farliga ämnen i textil är fragmenterad. De frivilliga initiativ som finns skiljer sig åt vad gäller urval av ämnen och gränsvärden. En särskild produktlag inom EU för textil skulle kunna ställa enhetliga krav på vilka farliga kemiska ämnen som behöver regleras och på att ta fram och vidarebefordra relevant information i leverantörskedjan, inklusive konsumenter och avfallsled. Lagen skulle omfatta identifierade, textilrelevanta ämnen med farliga egenskaper såsom CMR, hormonstörande, allergiframkallande och miljöfarliga ämnen. Vi beskriver övergripande vilka komponenter en särskild produktlag för textil skulle kunna innehålla.

Kemikalieinspektionen avser att undersöka möjligheterna att införa ytterligare begränsning av vissa azofärgämnen som inte täcks av befintlig lagstiftning på EU-nivå. Tillverkare tillsetter azofärgämnen till textil i avsikt att de ska finnas kvar i den färdiga varan. Konsumenter utsätts därmed för azofärgämnen och på sikt påverkas även miljön när kläderna tvättas. Den befintliga begränsningen i Reach skulle kunna utökas och även skärpas i sin formulering. Vi avser att ta fram förslag till begränsningar om det finns förutsättningar och stöd inom EU, för att de kommer att genomföras.

Kemikalieinspektionen föreslår att regeringen överväger en utredning av en punktskatt på kläder och hemtextil. Ekonomiska styrmedel kan vara ett komplement i väntan på en bindande lagstiftning. Vi menar dock att det kan vara viktigt att först invänta erfarenheter från de förslag som lämnades av Kemikalieskatteutredningen.

Kemikalieinspektionen har startat och deltar i ett antal aktiviteter för att minska risker med farliga ämnen i textil nationellt, i EU och internationellt. Vi beskriver kortfattat några exempel på detta.

Summary

In its government appropriation directions for 2015, the Swedish Chemicals Agency was instructed to draw up recommendations for measures concerning how EU legislation can be developed further, as well as other measures, with the aim of reducing the risks associated with dangerous substances in textiles. This report presents an account of the government assignment. The assignment was carried out with due regard to the conclusions and recommendations which stemmed from the previous government assignment concerning textiles.

Textiles can contain chemicals which may harm humans and the environment. A lack of information on the occurrence of dangerous substances in textiles makes it difficult for actors to make well-informed choices. The problem affects all actors: consumers, trade and industry and public agencies. It can also make recycling textiles more difficult. The Swedish Chemicals Agency has drawn up recommendations for measures aimed at managing the risks associated with dangerous substances in textiles and describes the necessary preconditions for these measures.

The Swedish Chemicals Agency recommends that the Swedish Government initiate the development of specific product legislation concerning textiles within the EU. The regulation of dangerous substances in textiles is fragmented. The voluntary initiatives that are in place vary as regards the substances that are covered and the threshold values. A specific Product Act within the EU covering textiles could impose uniform requirements on the dangerous chemicals which need to be regulated and on the development and dissemination of relevant information in the supplier chain, including consumers and waste management operators. The Act should cover identified textile-relevant substances with hazardous properties such as CMR, endocrine-disrupting, allergenic and environmentally harmful substances. We describe at a general level the components which a specific Product Act covering textiles should contain.

The Swedish Chemicals Agency intends to investigate the possibilities for introducing additional restrictions on certain azo dyes which are not covered by existing legislation at EU level Azo dyes are added to textiles with the intention of them persisting in the finished product, causing consumers, and in the long-term the environment when the clothes are washed, to be exposed to the substances. The existing restrictions in REACH should be expanded and also tightened in their formulation. We intend to draw up recommendations for restrictions if the necessary preconditions for their implementation are in place.

The Swedish Chemicals Agency recommends that the Government consider commissioning a study of an excise duty on clothing and home textiles. Financial instruments could act as a supplement pending binding legislation. However, we believe that it may be important to first await experiences from the recommendations put forward in the chemical tax report.

The Swedish Chemicals Agency has begun and is participating in a number of activities with the aim of reducing risks associated with dangerous substances in textiles at national, EU and international levels. We briefly describe some examples of this.

1 Uppdraget

1.1 Regeringens uppdrag

Regeringen har i regleringsbrevet för 2015 uppdragit till Kemikalieinspektionen att ta fram förslag till åtgärder för att minska riskerna med farliga ämnen i textil. Uppdraget har följande lydelse:

Farliga ämnen i textil

Kemikalieinspektionen ska utveckla förslag till åtgärder utifrån de slutsatser och rekommendationer som framkommer i myndighetens rapport 6/14 om risker med farliga ämnen i textil. I uppdraget ingår att föreslå hur EU-lagstiftningen kan utvecklas så att riskerna med farliga ämnen i textil kan hanteras på ett adekvat sätt. Uppdraget ska redovisas senast den 1 december 2015.

1.2 Samråd

Under arbetet har Kemikalieinspektionen bjudit in till samrådsmöten med nedanstående intressenter. Samrådsmöten har hållits vid två tillfällen: 8 maj och 12 oktober 2015.

Astma och allergiförbundet

Borås textilhögskola

Coop

H & M

Filippa K

Haglöfs

IKEA

Innovations- och kemiindustrierna i Sverige IKEM

Internationella kemikalieseekretariatet (ChemSec)

Kommerskollegium

Konsumentverket

Naturskyddsföreningen

Naturvårdsverket

Svensk handel

Svenskt vatten

Swerea

SKL (Sveriges kommuner och landsting)

Sveriges konsumenter

TEKO

Textilimportörerna

Tillväxtverket

Upphandlingsmyndigheten (tidigare Konkurrensverket)

2 Inledning

2.1 Ytterligare åtgärder krävs för att minska riskerna

Kemikalieinspektionen föreslår, utöver de pågående insatserna, ytterligare åtgärder för att minska riskerna med farliga ämnen i textil:

Utveckling av särskild produktlagstiftning i EU för textil

Utökad begränsning i EU av vissa azofärgämnen

Överväg utredning av en punktskatt på kläder och hemtextil

Sveriges regering och riksdag har fastställt 16 miljö kvalitetsmål, varav ett är *Giftfri miljö*. Målet innebär att det till år 2020 ska finnas förutsättningar för att skydda människors hälsa och miljön från farliga kemikalier. Regeringen har beslutat om åtta etappmål för farliga ämnen. Flera av etappmålen är direkt tillämpliga på hälso- och miljörisker med farliga ämnen i textilier, exempelvis etappmål om särskilt farliga ämnen, om information om farliga ämnen i varor och om utveckling och tillämpning av EU:s kemikalier regler.

Kemikalieinspektionen redovisade till regeringen år 2014 en rapport¹ om hälso- och miljörisker med farliga ämnen i textil. Vi identifierade i rapporten två övergripande problem:

- Det finns farliga ämnen i textil som kan skada människors hälsa och miljön.
- Varutillverkande företag, myndigheter, konsumenter och avfallsledet saknar information om vilka kemiska ämnen som finns i olika textil.

Vår rapport visade att många av ämnena som förekommer i textil sannolikt uppfyller kriterierna för att betraktas som särskilt farliga ämnen, det vill säga den kategori ämnen som enligt *Giftfri miljö* bör fasas ut. Dessutom identifierades ett stort antal allergiframkallande ämnen. Förekomsten av särskilt farliga ämnen och allergiframkallande ämnen i textil är oroande, eftersom en hudnära användning innebär en uppenbar risk för att människor ska utsättas för ämnena. Textil kan också innehålla ett stort antal miljöfarliga ämnen.

På grund av att textil omfattar många olika varugrupper, som i sin tur kan innehålla ett stort antal kemiska ämnen, krävs det en rad åtgärder för att komma till rätta med problemet.

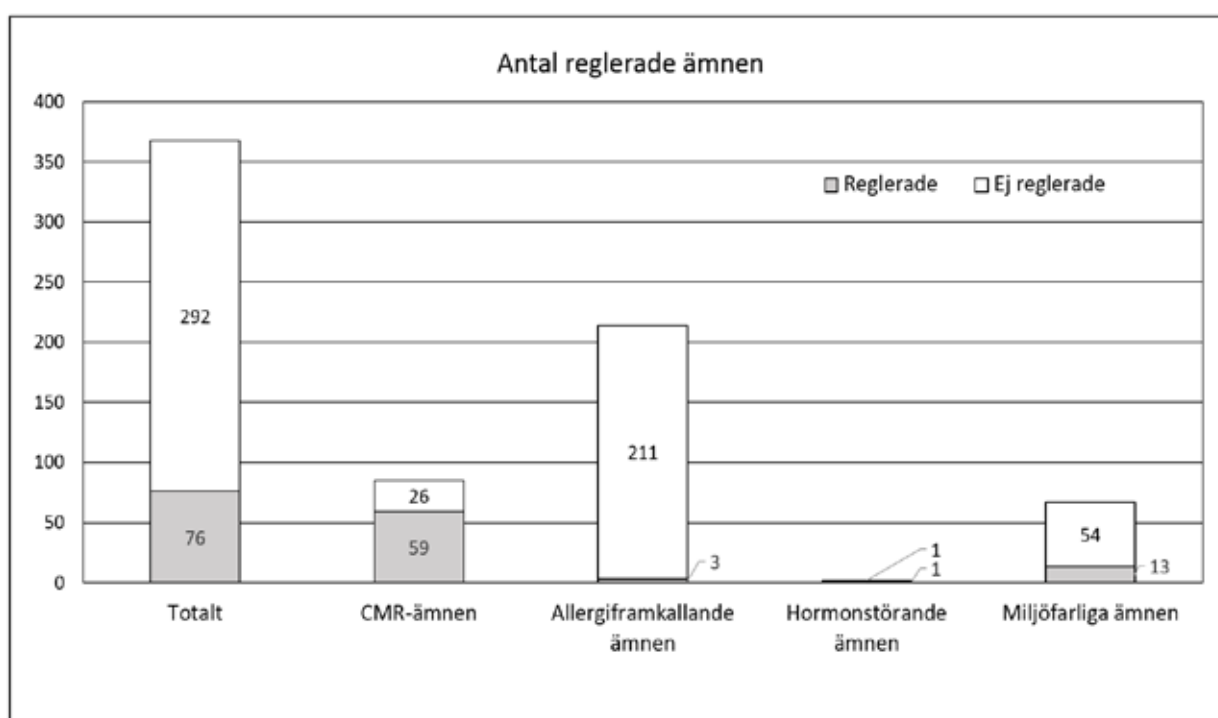
Det stora antalet ämnen gör att det från effektivitetssynpunkt inte är möjligt att genomgående utreda och åtgärda ämnena ett i taget. Ökad möjlighet att i relevanta EU-lagstiftningar riskbedöma och riskbegränsa grupper av ämnen är en förutsättning för att effektivt åtgärda riskerna med farliga ämnen i textil. Det skulle också bidra till det etappmål i *Giftfri miljö*, som gäller utveckling och tillämpning av EU:s kemikalier regler.

¹ Kemikalieinspektionen 2014, Rapport 6/14, Chemicals in textiles - Risks to human health and the environment.

2.1.1 Identifierade problemämnen i textil

Kemikalieinspektionen identifierade i en rapport² till regeringen drygt 3500 kemiska ämnen som kan användas i textiltillverkning. För drygt 1000 ämnen var användningen konfidentiell och dessa ingick därför inte i den vidare analysen. Vi bedömde att av de drygt 2400 återstående ämnena var över 350 ämnen med särskilt farliga egenskaper.

De flesta textilvaror på EU-marknaden (ca 80 procent) är tillverkade utanför EU och omfattas i lägre grad av Reach-förordningen, vilket begränsar den information som finns tillgänglig för ämnena. De över 350 särskilt farliga ämnen som identifierades är sannolikt en underskattning av det faktiska antalet ämnen i textil som kan innebära risker för människors hälsa och miljö (se avsnitt 6 Bakgrund). Majoriteten av de identifierade särskilt farliga ämnen som kan förekomma i textil är i dagsläget inte reglerade inom den europeiska kemikalielagstiftningen Reach. Figur 1 visar hur stor andel av ämnena som på något sätt är reglerade genom Reach.

Figur 1: Befintlig reglering i Reach av särskilt farliga ämnen som kan förekomma i textil. Figuren täcker ämnen som är reglerade antingen genom tillståndssystemet (bilaga XIV), genom en begränsning (bilaga XVII), eller finns upptagna på Kandidatförteckningen. Regleringen av enskilda ämnen kan i vissa fall gälla förekomst i textil specifikt.

2.1.2 Pågående arbete för att minska riskerna

Kemikalieinspektionen har startat eller deltar i ett antal aktiviteter för att minska riskerna med farliga ämnen i textil, nationellt, i Norden, i EU och internationellt. Vi ger här några exempel på de viktigaste aktiviteterna.

Vi anser att regler på EU-nivå är det effektivaste sättet att åtgärda riskerna. Den ur risksynpunkt sannolikt viktigaste pågående åtgärden är att EU-kommissionen utifrån ett svenskt

² Kemikalieinspektionen 2014, Rapport 6/14, Chemicals in textiles - Risks to human health and the environment.

förslag, arbetar med att föreslå en grupp begränsning i Reach-förordningen för så kallade CMR-ämnen³ i textil. Vi utreder också förutsättningarna för att i samma regelverk införa krav på märkning för allergiframkallande ämnen i textil. För att tillverkande företag och konsumenter ska få information om riskerna är det grundläggande att allergiframkallande ämnen får en EU-harmoniserad klassificering och att särskilt farliga ämnen förs upp på Reach-förordningens kandidatförteckning. Få medlemsländer prioriterar att utarbeta förslag på EU-harmoniserad klassificering av allergiframkallande ämnen. Om märkningskrav på sikt införs i EU för allergiframkallande ämnen i textil kan Kemikalieinspektionen komma att prioritera upp sitt arbete för att få till stånd ytterligare klassificeringar av ämnen som förekommer i textil.

Kemikalieinspektionen har under flera år haft dialoger med svenska företag i vissa branscher, bland annat textilbranschen. Avsikten har varit att stödja företagen i deras arbete med att ta bort farliga ämnen i varorna. Dialogerna har visat att vissa företag redan går eller vill gå längre än vad detaljreglerna i lagstiftningen kräver.

Nordiska ministerrådet har tagit fram en handlingsplan för hållbart mode och textil. Ett mål är att den nordiska textil- och mode branschen ska vara fri från problematiska kemikalier år 2020.⁴ Kemikalieinspektionen deltar i detta arbete, som koordineras av danska Miljöstyrelsen.

Frågan om behovet av information om kemiska ämnen som används i varor drivs internationellt av SAICM⁵ genom dess program om kemikalier i produkter (Chemicals in Products, CIP). CIP-projektet är en process där flertalet intressenter från företagsbranscher och organisationer deltar från olika regioner i världen. I projektet är textil en av fyra prioriterade varugrupper, förutom elektronik, leksaker och byggmaterial. Ett programförslag antogs den 4 oktober 2015 (ICCM4) som bland annat innehåller en guide med exempel på hur företagen kan arbeta för att öka kunskapen om farliga kemikalier i varor i hela leverantörskedjan. Sverige har inom SAICM särskilt drivit frågan om internationellt samarbete om information om kemikalier i varor.

Högfluorerade ämnen är extremt svårnedbrytbara och kan vara mer eller mindre bioackumulerande. Några är klassificerade som skadliga för fortplantningen. För endast en bråkdel av dessa ämnen, finns det tillgänglig grundläggande kunskap om deras farlighet. Högfluorerade ämnen har många användningar och förekommer bland annat i textil. Dessa ämnen behandlas inte i detta regeringsuppdrag. Kemikalieinspektionen kommer senare till regeringen rapportera en samlad åtgärdsplan för högfluorerade ämnen.

Information om innehåll av farliga ämnen i textil hjälper aktörer att göra medvetna val. Konsumenter har rätt att få information om en vara innehåller något av ämnena på EU:s kandidatförteckning över särskilt farliga ämnen i halter över 0,1 procent av varans vikt. Säljaren ska ge den informationen utan kostnad inom 45 dagar och har i sin tur rätt att få samma information från sin leverantör. En ökad efterfrågan från konsumenter kan driva på informationsöverföringen i leverantörskedjan. Kemikalieinspektionen har tagit fram en blankett som finns på webbsidorna, till hjälp för den som vill ställa frågor om innehåll i varan de planerar att köpa.

---

³ Ämnen som är cancerframkallande, mutagena eller reproduktionstoxiska

⁴ Well dressed in a clean environment: Nordic Action plan for sustainable fashion and textiles, Copenhagen: Nordisk Ministerråd, 2015.

⁵ The Strategic Approach to International Chemicals Management (SAICM) är ett politiskt ramverk för att främja kemikaliesäkerhet i världen.

2.2 Förslag på ytterligare åtgärder

Kemikalieinspektionen anser att även om de pågående aktiviteterna blir fullt ut framgångsrika är de ändå inte tillräckliga för att lösa problemet med farliga ämnen i textil. Vi föreslår därför ytterligare åtgärder. Tabell 1 visar övergripande vårt pågående arbete och föreslagna ytterligare åtgärder.

Vi föreslår att regeringen initierar ett arbete för att inom EU utveckla en särskild produktlagstiftning för textil.

Vår bedömning är att det på sikt behövs en enhetlig EU-lagstiftning för textil. En sådan reglering skulle kunna täcka alla textilrelevanta farliga ämnen: cancerframkallande, mutagena, reproduktionstoxiska, hormonstörande, allergiframkallande och miljöfarliga. Den skulle också kunna ställa krav på informationsöverföring i leverantörskedjan från tillverkande företag till konsumenter och avfallsledet. (Se avsnitt 3)

Vi avser att undersöka möjligheterna att införa ytterligare begränsning av vissa azofärgämnen som inte täcks av befintlig lagstiftning på EU-nivå.

En grupp ämnen i textil som är särskilt problematiska är de så kallade azofärgämnen. För vissa av dessa ämnen finns det en begränsning för textil i Reach-förordningen. De befintliga reglerna är dock otydliga och svåra att utöva tillsyn över. Dessutom bör ytterligare azofärgämnen tillföras listan över förbjudna ämnen (se avsnitt 4.2).

Kemikalieinspektionen förordar en bindande regel på EU-nivå för azofärgämnen.

Regeringen kan ändå välja att överväga en nationell begränsning av vissa azofärgämnen. Vi beskriver förutsättningarna kring en sådan åtgärd i avsnitt 4.3.

Vi föreslår att regeringen överväger en utredning av en punktskatt på kläder och hemtextil

En enhetlig EU-lagstiftning för textil är ett långsiktigt mål. En möjlighet är att i avvaktan på en sådan lagstiftning, införa ekonomiska styrmedel i Sverige för att öka trycket på företagen att substituera farliga ämnen i textil (se avsnitt 5). Vi menar dock att det kan vara viktigt att först invänta erfarenheter från de förslag som lämnades av Kemikalieskatteutredningen⁶.

---

⁶ SOU 2015:30, Kemikalieskatt. Skatt på vissa konsumentvaror som innehåller kemikalier.

Tabell 1: Övergripande pågående arbete och ytterligare åtgärder för att minska riskerna med särskilt farliga ämnen i textil.

Ämnesegenskaper	Övergripande pågående arbete	Ytterligare åtgärder
CMR-ämnena	Begränsning av harmoniserat klassificerade CMR-ämnena i textila konsumentvaror (enligt Reach artikel 68.2) Textilrelevanta CMR-ämnena ingår i Kemikalieinspektionens prioriteringsarbete för harmoniserad klassificering och identifiering av SVHC-kandidater	<ul style="list-style-type: none"> • Produktlagstiftning inom EU för textil • Utökad begränsning enligt EU:s kemikalieförordning Reach. • Punktskatt på kläder och hemtextil
Allergiframkallande ämnen	Möjligheten att märka textil med innehåll av harmoniserat klassificerade allergiframkallande ämnen undersöks Textilrelevanta allergiframkallande ämnen ingår i Kemikalieinspektionens prioriteringsarbete för harmoniserad klassificering	<ul style="list-style-type: none"> • Produktlagstiftning inom EU för textil • Punktskatt på kläder och hemtextil
Hormonstörande ämnen	När kriterier för hormonstörande ämnen har beslutats, kan dessa ämnen ingå i Kemikalieinspektionens prioriteringsarbete för identifiering av SVHC-kandidater	<ul style="list-style-type: none"> • Produktlagstiftning inom EU för textil • Punktskatt på kläder och hemtextil
Miljöfarliga ämnen	Miljöfarliga ämnen ingår i Kemikalieinspektionens prioriteringsarbete för att bestämma miljöfarliga egenskaper och för att identifiera SVHC-kandidater enligt Reach	<ul style="list-style-type: none"> • Produktlagstiftning inom EU för textil • Punktskatt på kläder och hemtextil

3 Utveckling av en särskild produktlagstiftning för textil

Förslag: Kemikalieinspektionen föreslår att regeringen initierar ett arbete för att inom EU utveckla en särskild produktlagstiftning för textil.

3.1 Motiv

Enhetliga regler i EU möjliggör omfattande riskminskning för hälsa och miljö, samtidigt som de skapar gemensamma spelregler för företag och möjliggör konkurrensneutralitet. Regleringen av farliga ämnen i textil är fragmenterad och det finns ett antal rättsakter som träffar delar av livscykeln för varor, eller som innehåller något förbud för vissa ämnen i textil. Det finns vissa miljömärkningskriterier och andra frivilliga begränsningslistor för kemikalier i textil. Begränsningslistorna är dock inte enhetliga och skiljer sig i fråga om urvalet av kemiska ämnen, gränsvärden och verifieringar. Detta skapar praktiska problem och är administrativt betungande. Det kan också vara svårt att kommunicera kraven i leverantörskedjan.

En särskild EU-lagstiftning för textil har möjlighet att ta särskild hänsyn till barn. Barn tillhör en känslig grupp som har en hudnära exponering större delen av dygnet.

EU:s kemikalieförordning Reach, är en av de grundläggande rättsakterna i EU som reglerar kemikalier, men den är inte specifikt anpassad till innehåll av kemiska ämnen i varor. De flesta textilvaror på EU-marknaden (ca 80 procent) är tillverkade utanför EU. SVHC-ämnen i importerade varor omfattas inte av tillståndskraven. Reach begränsningsåtgärder för ämnen träffar importerade varor, men begränsningsprocessen upplevs ha bristande effektivitet⁷. I textilbranschen, där mode och trender kan variera över tid, skulle en särskild produktlag för textil kunna utformas för att i snabbare takt följa marknaden och teknisk och vetenskaplig utveckling.

Kemikalieinspektionen har tidigare gjort en översyn av EU-regler med betydelse för kemikaliehantering⁸, där vi bland annat uppmärksammade behovet av en samlad lagstiftning för textil. Kemikalieinspektionen föreslog senare⁹ en EU-reglering för kemikalier i textil inom ramen för en översyn av Fibermärkningsförordningen¹⁰. Syftet med den förordningen är att främja den fria rörligheten på marknaden och är primärt inte avsedd att hantera miljö- och hälsoaspekter. Kommissionen valde dock att inte vidareutveckla Fibermärkningsförordningen till att även omfatta kemikaliekrav

3.2 Möjlighet att genomföra åtgärden

Enligt EU-fördraget är det den Europeiska kommissionen som har exklusiv initiativrätt till att ta fram nya lagstiftningsförslag. När kommissionen har tagit fram ett förslag översänds det till Ministerrådet och Europaparlamentet. Europaparlamentet diskuterar förslaget och kan ändra det. Via omröstning beslutar sedan Europaparlamentet om en ståndpunkt som översänds till Ministerrådet. Ministerrådet har även de möjlighet att ändra i förslaget. När Europaparlamentet och Ministerrådet är överens fattar de beslut om en ny lagstiftning.

⁷ Kemikalieinspektionen 2014, Rapport 4/14, Utveckla och effektivisera Reach – en handlingsplan.

⁸ Kemikalieinspektionen 2012, Rapport 1/12, Bättre EU-regler för en Giftfri miljö.

⁹ Kemikalieinspektionen 2013, Rapport 3/13, Hazardous chemicals in textiles.

¹⁰ Fibermärkningsförordningen (EU) nr 1007/2011.

Den nu sittande EU kommissionen har fokus på tillväxt och ekonomi, men är restriktiv med ny lagstiftning.

3.3 Utformning av en produktlag för textil

Som grundläggande princip bör gälla att ämnen med särskilt farliga egenskaper inte ska förekomma i textil. I föregående textiluppsdrag från 2014 identifierade vi över 350 ämnen med särskilt farliga egenskaper, som kan användas i textil (Figur 1). Det är viktigt att skydda människor och miljön från ämnen som är cancerframkallande, mutagena eller reproduktions-toxiska, allergiframkallande och hormonstörande.

Utformningen bör ske i enlighet med principerna om tydlighet, regelförenkling och rättssäkerhet som gäller i EU för att garantera miljö- och hälsonytta samtidigt som regelverket bör vara proportionerligt, konkurrensneutralt och tillsynsbart. En produktlagstiftning för textil skulle kunna utformas för att hantera de två övergripande problemen som har identifierats:

- Det finns farliga kemiska ämnen i textil som kan skada människor och miljön
En lagstiftning kan ställa krav på att särskilt farliga ämnen inte får förekomma i textil som släpps ut på EU-marknaden för konsumenter.
- Varutillverkande företag, myndigheter, konsumenter och avfallsledet saknar information om vilka kemiska ämnen som finns i olika textil
En lagstiftning kan ställa krav på informationsöverföring i leverantörskedjan inklusive konsumenter och avfallsledet.

För att hantera dessa problem, kan en särskild produktlagstiftning för textil innehålla följande delar:

- Begränsad högsta tillåten koncentrationsnivå för CMR-ämnen kategori 1A/1B, vissa allergiframkallande ämnen, högfluorerade ämnen, hormonstörande ämnen, PBT och vPvB. Koncentrationsgränser skulle kunna hämtas från klassificeringen i EU:s klassificerings och märkningsförordning CLP och bör anpassas för att vara passa för textil. De frivilliga system med koncentrationsgränser som finns idag bör utvärderas.
- Krav på att lämna information om innehåll av kemiska ämnen i textil för ökad transparens och spårbarhet i hela leverantörskedjan inklusive avfallsledet. Informationen skulle kunna vidarebefordras i ett standardiserat format. Här kan även ingå information som ger konsumenter möjlighet att göra medvetna val.
- Möjlighet att tillföra nya ämnen och sänka gränsvärden för att anpassa lagstiftningen till nya vetenskapliga och tekniska rön och främja teknikutveckling, innovation och substitution.
- Möjlighet till undantag för begränsningar under särskilda villkor.
- Möjlighet för EU-kommissionen att ge mandat till utveckling av standardiserade testmetoder.

Utöver detta kan det vara lämpligt att överväga om även andra aspekter bör ingå, såsom krav på resurseffektivitet. Här kan ingå krav på livslängd hos textil, innehåll av återvunnet material och återvinningsbarhet. Dessa faktorer kan minska miljöpåverkan och främja en hållbar användning av naturresurser inom textilsektorn.

3.4 Genomförande

Ett arbete för att ta fram en ny lagstiftning skulle ge resultat först på längre sikt. För att nå framgång med arbetet krävs bland annat att EU-kommissionen och andra medlemsländer bedömer att problemen med farliga ämnen i textil är så allvarliga att en särskild produktlag är en lösning. Problemen kan behöva kvantifieras och huvuddragen i lagstiftningen kan behöva beskrivas. Detta görs bäst i samarbete med andra medlemsländer.

Regeringen och Kemikalieinspektionen skulle som en början på detta arbete, kunna överväga följande aktiviteter:

- Ta fram en kostnadskalkyl för miljö- och hälsoproblem med kemikalier i textil.
- Genomföra en workshop med EU-kommissionen och medlemsländer för att komma fram till en gemensam problembild. Detta skulle eventuellt kunna göras inom ramen för det nordiska samarbetet.
- Lyfta textilfrågan i bilaterala samarbeten.
- Fortsätta det gemensamma arbetet med textilbranschen
- Arbeta inom Reach-up¹¹ initiativet för samsyn kring textilproblematiken och möjliga lösningar
- Svara på det offentliga samrådet om en färdplan för kontroll av ändamålsenligheten inom EU-kommissionens så kallade *refit*-arbete¹² och peka på att textil är exempel på en varugrupp där lämplig reglering av farliga ämnen i varor saknas.
- Bidra med information om problem och kostnader med kemikalier i varor i EU:s strategi för giftfri miljö¹³ som ska tas fram till 2018. I detta sammanhang är det bland annat viktigt att uppmärksamma att textil är en av de prioriterade varugrupperna i SAICM.

---

¹¹ Reach-up: <http://www.regeringen.se/artiklar/2015/10/stor-enighet-pa-konferens-om-eus-kemikalielagstiftning/>.

¹² EU-kommissionens refit-arbete http://ec.europa.eu/smart-regulation/refit/index_en.htm.

¹³ Strategin för en giftfri miljö ska tas fram enligt Europaparlamentets och Rådets beslut nr 1386/2013/EU av den 20 november 2013 om ett allmänt miljöhandlingsprogram för unionen till 2020 – Att leva gott inom planetens gränser.

4 Utökad begränsning av vissa azofärgämnen

4.1 Motiv

Azofärgämnen är en stor grupp färgämnen som kan brytas ner till arylaminer. En del av arylaminerna har cancerframkallande egenskaper. Flera azofärgämnen identifierades också som problematiska i Kemikalieinspektionens tidigare rapport.¹⁴ Det finns i dagsläget en begränsning i Reach av azofärgämnen som kan brytas ner till en eller flera av 22 arylaminer som kan skada arvsmassan och/ eller orsaka cancer.¹⁵ Utöver dessa 22 cancerframkallande arylaminer har ytterligare 15 arylaminer identifierats (bilaga 1), som inte är begränsade men som har liknande egenskaper.¹⁶ Mängden tillgänglig data varierar för de 15 arylaminerna, men den information som finns tyder på att även dessa arylaminer kan skada arvsmassan eller orsaka cancer. Ämnen med den här typen av egenskaper är oönskade i konsumentnära varor. Framför allt barn som biter eller suger på textil kan ha en hög exponering för ämnen som förekommer i textil. Detta gör att det finns ett behov av att begränsa azofärgämnen som kan ge upphov till arylaminer med samma typ av egenskaper som de arylaminer som redan är reglerade under Reach.

Det finns ett stort antal azofärgämnen som har identifierats för användning inom textilindustrin. I en sammanställning över kända färgämnen (Colour Index-databasen¹⁷) finns cirka 2 000 azofärgämnen listade. En vetenskaplig genomgång har identifierat 896 azofärgämnen med känd kemisk struktur.¹⁸ Av de 896 azofärgämnena med känd kemisk struktur kan 426 brytas ner till en eller flera av de 22 reglerade arylaminerna. Övriga 470 azofärgämnen kan brytas ner till andra arylaminer som inte är reglerade i dagsläget.

Åtgärdsförslaget går ut på att undersöka om det finns en möjlighet att begränsa dessa 15 arylaminer och de azofärgämnen som kan ge upphov till dem. En sådan begränsning skulle kunna genomföras som en teknisk anpassning av den befintliga begränsningen i Reach.

4.2 Utökad begränsning av azofärgämnen genom en teknisk anpassning av Reach

Förslag: Kemikalieinspektionen avser att undersöka möjligheterna att införa ytterligare begränsning av vissa azofärgämnen som inte täcks av befintlig lagstiftning på EU-nivå.

Nedan beskrivs hur en teknisk anpassning av Reach kan utformas och genomföras. Kemikalieinspektionen avser att undersöka vilket stöd en utökad begränsning för vissa azofärgämnen kan få hos kommissionen och enskilda medlemsländer. Vi avser att ta fram ett förslag på begränsningar om det finns förutsättningar för att de kommer att genomföras.

¹⁴ Kemikalieinspektionen 2014, Rapport 6/14, Chemicals in textiles – Risks to human health and the environment.

¹⁵ EG 2006, Reach (EG nr. 1907/2006), bilaga XVII, post 43 samt tillägg 8.

¹⁶ Brüscheiler et al 2014.

¹⁷ <http://www.colour-index.com/>

¹⁸ Brüscheiler et al 2014.

4.2.1 Möjlighet att genomföra åtgärden

Den befintliga begränsningen av azofärgämnen i EU:s kemikalieförordning Reach, har inkorporerats från det gamla begränsningsdirektivet.¹⁹ Begränsningen tillkom genom ändringsdirektivet 2002/61/EG och har i huvudsak sett likadan ut sedan dess. Begränsningen motiverades av ett behov av att skydda människors hälsa mot risken för cancer som dessa azofärgämnen och arylaminer kan ge upphov till.²⁰ Regeln innebär huvudsakligen ett förbud mot användning i hudnära textil och läderartiklar av sådana azofärgämnen som kan brytas ned till de aromatiska aminer som förtecknas i ett särskilt tillägg i en koncentration över 30 mg/kg (punkt 1). I punkt 2 anges ett förbud mot utsläppande på marknaden av sådana textil- och läderartiklar som avses i punkt 1 om de inte uppfyller kraven i den punkten. För återanvända fibrer tillämpades en övergångsbestämmelse som medgav en högre maximikoncentration till och med 2005. Det kan noteras att de 22 arylaminer som regleras i dag i Reach avser exakt samma aminer som ursprungligen reglerades (nuvarande tillägg 8 till post 43 i bilaga XVII till Reach). Det fanns en bestämmelse om översyn av begränsningen, som motiverades av eventuella nya vetenskapliga rön, som kunde innebära att det fanns behov av att inbegripa andra material som inte omfattades samt andra aromatiska aminer, varvid särskild uppmärksamhet borde ägnas risker för barn.²¹ Begränsningsregeln ändrades ytterligare en gång 2003 då så kallat ”blått färgämne”, vilket är ett azofärgämne²², lades till som en egen punkt i begränsningen.²³ Denna begränsning återfinns i dag i punkt 3 i kolumn 2 till post 43 i Reach.²⁴ Begränsningen innebär ett förbud mot att detta färgämne släpps ut på marknaden och används till att färga textil och läderartiklar om det förekommer i högre haltkoncentrationer än 0,1 viktprocent. I det här fallet görs det således ingen koppling till arylaminer utan begränsningen träffar färgämnet direkt. Det kan noteras att begränsningens utformning inte förbjuder utsläppande på EU-marknaden av textil som färgats med detta färgämne utanför EU. Begränsningen motiverades med behov av att reducera miljörisker på grund av hög toxicitet i vattenmiljö.²⁵

4.2.2 Utformning

En begränsning av ytterligare arylaminer genom en teknisk anpassning av Reach skulle utgå från den befintliga begränsningen. Utformningen skulle således vara densamma som den begränsning som finns i dag, men även inkludera de ytterligare 15 arylaminer som har identifierats. Det är viktigt att begränsningen inte bara gäller arylaminerna utan att även de azofärgämnen som kan brytas ner till dessa arylaminer täcks in.

Det skulle betyda förbud mot användning av de aktuella ämnena samt förbud mot utsläppande på marknaden av sådana textilvaror som åsyftas i begränsningen. Den befintliga texten skulle även kunna ses över för att förtydliga att förekomsten av arylaminer mäts efter fullständig reduktion av azofärgämnen. Genom att ta bort kravet på att begränsningen endast gäller färgämnen som används i textil och läderartiklar i direkt kontakt med huden eller munhålan under längre tid skulle regeln dessutom kunna skärpas samtidigt som tillämpningen bör kunna förenklas. Detta skulle även underlätta för tillsynen.

---

¹⁹ Begränsningsdirektivet (76/769/EEG).

²⁰ Ändring av begränsningsdirektivet (2002/61/EG), Skäl 2, 4 och 5 i ingressen.

²¹ Ändring av begränsningsdirektivet (2002/61/EG), Skäl 9 i ingressen samt punkt 3 till begränsningsposten i bilaga I till direktivet.

²² Begränsningen avser egentligen en blandning utan CAS-nummer.

²³ Anpassning av begränsningsdirektivet (2003/3/EG).

²⁴ Reach (EG) nr 1907/2006, Bilaga XVII tillägg 9.

²⁵ Anpassning av begränsningsdirektivet (2003/3/EG), Skäl 2 i ingressen.

4.2.3 Genomförande

Den enklaste anpassningen skulle vara om EU fattade beslut om att reglera även dessa 15 arylaminer inom ramen för den nuvarande begränsningen. Detta skulle kunna ske genom att helt enkelt lägga till dem till listan i tillägg 8 till bilaga XVII till Reach. I en mer avancerad anpassning, skulle dock EU se över konstruktionen av nuvarande begränsningsregel i Reach i post 43 i bilagan i enlighet med de tankegångar för vilka redogjorts ovan.

Oavsett vilken sådan åtgärd som föreslås, skulle detta innebära att ett fullständigt underlag i form av en bilaga XV-dossier tas fram av en behörig myndighet som Kemikalieinspektionen. Underlaget i dossiern skulle troligen behöva innehålla en utredning av de 15 arylaminernas farliga egenskaper, exempelvis med hjälp av en read-across-analys där de jämförs med de arylaminer som redan är begränsade. Att ta fram ett förslag till en teknisk anpassning av Reach är frågan om ett långsiktigt arbete där resultatet långtifrån är givet på förhand.

Som tidigare nämnts fanns det redan i den ursprungliga begränsningen under begränsningsdirektivet en bestämmelse om översyn av begränsningen. En översyn skulle kunna ske om nya vetenskapliga rön framkommit. I det aktuella fallet har ny information framkommit vilket, i enlighet med den ursprungliga tanken, kan motivera en översyn för att bedöma om fler arylaminer bör begränsas. Översynsbestämmelsen nämnde också att särskild uppmärksamhet borde ägnas risker för barn (se även kapitel 4.1). Barn har generellt, både på grund av sina fysiska förutsättningar och sitt beteendemönster, en högre exponering för kemiska ämnen i textil än vuxna.

Som ett första steg kan Kemikalieinspektionen undersöka förutsättningarna för att föreslå en teknisk anpassning av Reach samt vilket stöd det finns för frågan i de övriga medlemsstaterna inom EU.

4.3 Begränsning av azofärgämnen på nationell nivå

Kemikalieinspektionen förordar en bindande regel på EU-nivå för azofärgämnen. De riskminskande effekterna på EU-nivå får större genomslagskraft och skulle omfatta fler azofärgämnen än en nationell reglering skulle göra. En nationell åtgärd måste anmälas till kommissionen i enlighet med de förfaranden som anges i direktiv (EU) 2015/1535.

Regeringen kan ändå välja att överväga en nationell begränsning av vissa azofärgämnen och vi beskriver förutsättningarna kring en sådan åtgärd.

4.3.1 **Möjlighet att genomföra åtgärden**

Utrymmet för enskilda medlemsländer att anta nationella regler på ett område som delvis redan reglerats av Reach är omtvistat. Kemikalieinspektionen har dock tidigare uttryckt uppfattningen att det finns ett sådant utrymme när den aktuella rättsakten inte säger något särskilt om just den fråga man vill reglera.²⁶ Kommissionen kommer sannolikt att ha synpunkter på ett sådant förslag och kritisera det inom ramen för notifieringsprocessen enligt direktiv (EU) 2015/1535 (se även kapitel 4.3.3). Generellt är nationella begränsningar på det icke-harmoniserade området möjliga under förutsättning att sådana åtgärder grundas på tvingande hänsyn, är icke-diskriminerande och uppfyller kraven på proportionalitet.

Vad är harmoniserat?

De 15 arylaminer som nämns ovan omfattas inte av nuvarande begränsning i Reach. Arylaminerna regleras därmed inte av EU-rätten. Frågan är då om det skulle gå att fatta beslut om en nationell begränsning av dessa arylaminer och deras modersubstanser. Kemikalieinspektionen har tidigare hävdad ståndpunkten att Reach inte harmoniserar (dvs. inte reglerar) annat än det som uttryckligen framgår av den aktuella begränsningsregeln.²⁷ Enligt Kemikalieinspektionens mening skulle därför ett nationellt begränsningsförslag innebära att en nationell reglering skapas på ett område som faller utanför det totalharmoniserade tillämpningsområdet för Reach.²⁸ EU-domstolen har uttalat sig i frågan om omfattningen av begränsningsbestämmelserna i det så kallade Lapinmålet.²⁹ Domstolen slog där fast att artiklarna 67 och 128 i Reach ska tolkas så, att unionsrätten har harmoniserat kraven för tillverkning, användning och utsläppande på marknaden av de ämnen som är begränsade i bilaga XVII till Reach. Det var ett tämligen kategoriskt sätt att uttrycka sig på och avgörandet har därför väckt frågor om hur detta ska tolkas.

En annan men näraliggande fråga gäller det begränsningsförfarande som anvisas i Reach. Kommissionen har såväl före som efter domen i Lapinmålet hävdad att om ett land vill införa nationella regler på det icke-harmoniserade området så måste landet i fråga tillämpa de regler för begränsningsförfarandet som finns i Reach (det vill säga artiklarna 68-72). Det innebär bland annat att ett land måste utarbeta en så kallad bilaga XV-dossier³⁰. Kommissionen menar således att det begränsningsförfarande som föreskrivs i Reach är totalharmoniserande. Det betyder att kommissionen anser att ett land, som skulle vilja införa nationella regler för att begränsa ett ämne, är tvunget att använda sig av Reachreglerna för införandet av nya begränsningar. Kemikalieinspektionen anser emellertid att kommissionens uppfattning inte har fog för sig vare sig med hänsyn till ordalydelsen eller systematiken i Reach.³¹ Det skulle därför vara möjligt att utarbeta ett nationellt begränsningsförslag utan att behöva utarbeta en fullständig bilaga XV-dossier. För övrigt kan det konstateras att det enligt det så kallade anmälningsdirektivets ordalydelse räcker om en medlemsstat utför en riskanalys i enlighet

---

²⁶ Kemikalieinspektionen 2014, Rapport 7/14, Förslag till utfasning av fortplantningsstörande och hormonstörande ftalater i Sverige, Bilaga 5.

²⁷ Kemikalieinspektionen 2014, Rapport 7/14, Förslag till utfasning av fortplantningsstörande och hormonstörande ftalater i Sverige, Bilaga 5.

²⁸ För en diskussion om vad som allmänt är möjligt att reglera i förhållande till Reach se exempelvis SOU 2007:80, Bilaga 1 och där anförd rättspraxis.

²⁹ Dom i mål C-358/11.

³⁰ Reach (EG) nr 1907/2006, Artikel 69.4.

³¹ Kemikalieinspektionen 2014, Rapport 7/14, Förslag till utfasning av fortplantningsstörande och hormonstörande ftalater i Sverige, Bilaga 5.

med de principer som fastställs i tillämpliga delar av bilaga XV till Reach (se även kapitel 4.3.3).

Sammanfattningsvis anser Kemikalieinspektionen att det skulle vara möjligt att besluta om en nationell begränsning, eftersom en sådan faller utanför det totalharmoniserade tillämpningsområdet för Reach. Det förfarande och det underlag som måste användas behöver inte i alla delar följa bestämmelserna Reach. Domen i Lapinmälet har inte ändrat detta synsätt.

Förhållandet till EU:s regler om fri rörlighet för varor

Ett sådant förbud mot förekomst av de aktuella arylaminerna i textil skulle emellertid typiskt sett betraktas som handelshindrande och måste därför bedömas direkt mot fördragets regler om fri rörlighet. I artikel 34 FEUF³² uppställs ett förbud mot så kallade kvantitativa importrestriktioner samt åtgärder med motsvarande verkan. Med detta avses åtgärder som på något sätt kan hindra eller påverka den fria rörligheten för varor mellan medlemsstaterna.³³ Från detta förbud finns det ett antal legitima undantagsgrunder i artikel 36 FEUF om det handlar om åtgärder som motiveras av bland annat skydd av människors hälsa. Därutöver har det i EU-domstolens praxis etablerats ytterligare grunder i form av så kallad tvingande hänsyn där bland annat skyddet för miljön ingår.³⁴ Ibland hänvisas i dessa sammanhang till det så kallade "EU-rättsliga testet" som anger vilka krav som en nationell åtgärd som kan hindra en fördragsfäst grundläggande frihet ska uppfylla.³⁵ Sådana nationella åtgärder ska vara icke-diskriminerande³⁶, proportionerliga och grundas på ett allmänintresse.³⁷ Detta betyder mer konkret att de åtgärder man beslutar om ska vara ägnade att uppnå målet med skyddet för hälsa och miljö, och inte gå utöver vad som är nödvändigt för att uppnå det avsedda ändamålet.³⁸ I praktiken bör man undersöka och redogöra för eventuella alternativa skyddsåtgärder, och kunna visa att den föreslagna åtgärden bidrar till att den önskade skyddsnivån uppnås.

En viktig fråga är vilka vetenskapliga data som krävs för att få gehör för nationella åtgärder. I fall då viss osäkerhet råder är det avgörande att ibland kunna tillämpa den så kallade försiktighetsprincipen. Principen³⁹ har ingen tydlig definition men anses sammanfattningsvis innebära att åtgärder ska kunna vidtas i fall då det föreligger en potentiell risk, men otillräckliga vetenskapliga data medför att risken inte helt kan visas eller kvantifieras eller dess effekter fastställas.⁴⁰ Principen syftar till att förebygga potentiella risker för hälsa och miljö.⁴¹ Riskbedömningen får emellertid inte grundas på rent hypotetiska antaganden.⁴² I ett icke-rättsligt bindande meddelande har kommissionen uttalat sig om vad som krävs för att kunna vidta åtgärder med stöd av försiktighetsprincipen.⁴³ Det sägs där att åtgärderna bör vara proportionella avseende den eftersträfvade skyddsnivån, icke-diskriminerande och vara

³² Fördraget om europeiska unionens funktionssätt (FEUF, 2012/C 326/01), Artikel 191.2.

³³ EU-domstolens dom i mål 8/74 Dassonville.

³⁴ Se exempelvis dom i mål 302/86.

³⁵ Se t.ex. SOU 2013:53 *Privata utförare – kontroll och insyn*, bilaga 2, sid. 278.

³⁶ I doktrin diskuteras frågan huruvida domstolen alltså upprätthåller kravet på icke-diskriminering vad gäller nationella åtgärder till skydd för miljön; se bl.a. Langlet/Mahmoudi, *EU:s miljö rätt*, 3:e upplagan, Stockholm 2011 sid 112, a propos domen i mål C-320/03 samt Jans/Vedder, *European Environmental Law*, 4th ed., Groningen 2012, sid 278-279.

³⁷ Dom i mål C-55/94, Gebhard, punkt 37.

³⁸ Se exempelvis dom i mål C-28/09, punkt 125.

³⁹ Fördraget om europeiska unionens funktionssätt (FEUF, 2012/C 326/01), Artikel 191.2.

⁴⁰ Langlet/Mahmoudi, aa., sid. 75.

⁴¹ Dom i mål T-229/04, punkt 161.

⁴² Dom i mål C-333/08, punkt 91.

⁴³ KOM(2000)1 slutlig, Meddelande från kommissionen om försiktighetsprincipen.

förenliga med liknande åtgärder som redan vidtagits. Vidare bör åtgärderna grunda sig på en undersökning av potentiella fördelar respektive kostnader för en insats respektive en utebliven insats samt vara föremål för en granskning mot bakgrund av nya vetenskapliga rön. EU-domstolen har i ett antal domar uttalat sig hur man bör tillämpa försiktighetsprincipen. För en korrekt tillämpning av principen krävs det att de eventuellt negativa följderna för hälsan kan identifieras och att en helhetsbedömning av hälsoriskerna görs, grundad på de mest tillförlitliga vetenskapliga uppgifter som finns tillgängliga och på de senaste resultaten av den internationella forskningen.⁴⁴

4.3.2 Utformning

Vid utformningen av en begränsning av azofärgämnen på nationell nivå bör följande aspekter beaktas. De 15 identifierade arylaminerna, som inte ingår i den nuvarande begränsningen i Reach, samt de azofärgämnen som kan brytas ner till någon av de 15 arylaminerna bör begränsas genom en nationell reglering. Det är viktigt att begränsningen inte bara gäller arylaminerna utan att även de azofärgämnen som kan brytas ner till dessa arylaminer täcks in.

Eftersom begränsningen gäller ämnen som kan skada arvsmassan eller orsaka cancer bör all förekomst av de identifierade arylaminerna över detektionsgränsen regleras.

Vad gäller frågan om förbudets omfattning kan det vara lämpligt att utgå från den befintliga begränsningen i Reach men modifiera dess utformning så att tillämpningsområdet blir vidare. Om regeringen beslutar sig för en nationell begränsning skulle en sådan åtgärd därmed kunna få följande översiktliga utformning. Begränsningen får formen av ett förbud, dels mot användning av de aktuella ämnena i textil eller läderartiklar, och dels mot att på marknaden släppa ut textil- och läderartiklar som innehåller dessa ämnen. Såvitt bekant kan det vara lämpligt att tillsvidare behålla den aktuella detektionsgränsen om 30 mg/kg i varor eller deras färgade delar.

Förbudet skulle kunna göras strängare än motsvarande Reachförbud genom att inte ha med något krav på att det måste vara fråga om produkter som kan komma i direkt kontakt med människors hud eller munhåla under längre tid. I sådant fall skulle det heller inte behövas någon uppräkningslista av exempel på varor som avses. Förbudets konstruktion förutsätter att det finns standardiserade analysmetoder för att mäta förekomsten av ämnena.

4.3.3 Genomförande

Den nationella begränsningen skulle kunna införas i förordningen (1998:944) om förbud med mera, i vissa fall i samband med hantering, införsel och utförsel av kemiska produkter. Man kan fundera på om det finns behov av att förteckna de 15 arylaminerna i en bilaga till förordningen eller om man vill ha en form av tabell inne i själva förordningen. Det kan diskuteras om det kan finnas skäl att undanta begagnade varor från förbudet. I denna del kan det noteras att utformningen av de befintliga förbuden och restriktionerna i förordningen inte har någon konsekvent benämning. Det talas till exempel om saluföring, saluhållning, överlåtelse och utsläppande på marknaden, vilket troligtvis har att göra med att bestämmelserna har tillkommit vid olika tidpunkter, i en del fall före miljöbalkens tillkomst. Kemikalieinspektionen understryker vikten av att ha entydiga definitioner och vill därför göra regeringen uppmärksam på detta.

I förordningen finns en bemyndigandebestämmelse enligt vilken Kemikalieinspektionen vid behov kan meddela ytterligare verkställighetsföreskrifter.⁴⁵ Det kan därutöver övervägas om

---

⁴⁴ Dom i mål C-333/08, punkt 92.

⁴⁵ Svensk författningssamling 1998:944, Förordning (1998:944) om förbud m.m. i vissa fall i samband med hantering, införsel och utförsel av kemiska produkter, 21 §.

det finns behov av att Kemikalieinspektionen bemyndigas meddela föreskrifter om undantag från begränsningen, liksom om det kan finnas behov av någon dispensmöjlighet från förbudet. För det fall regeringen kommer fram till en sådan lösning, bör sådana eventuella möjligheter lämpligen förenas med höga krav. Detta skulle exempelvis kunna uttryckas som att det krävs särskilda skäl för att meddela föreskrifter om undantag respektive synnerliga skäl för dispensgivning i det enskilda fallet.

Vad gäller frågan om eventuella övergångsbestämmelser kan man överväga att införa en bestämmelse om att textilvaror som släppts ut på marknaden före något visst datum, inte omfattas av begränsningen. Syftet vore att därmed undanta sådana varor som släppts ut på marknaden före förbudets ikraftträdande. Man skulle därmed även underlätta den praktiska tillämpningen och tillsynen av de nya reglerna. Det datum man väljer skulle kunna sammanfalla med datumet för bestämmelsernas ikraftträdande.

Anmälan enligt direktiv (EU) 2015/1535

Det finns ett särskilt anmälningsförfarande i syfte att förebygga att hinder på den inre marknaden uppstår då enskilda länder inom EES vill anta regler som kan begränsa den fria rörligheten. Bestämmelserna finns i direktiv (EU) 2015/1535.⁴⁶ Direktivet genomförs i Sverige genom förordningen (1994:2029) om tekniska regler. Genom anmälningsförfarandet hålls kommissionen underrättad om förslag på regler på det icke-harmoniserade området. Samtidigt får övriga medlemsstater också insyn och kan avge yttranden på förslagen. Förslag till förbud eller begränsningar utgör så kallade tekniska föreskrifter enligt direktivet.⁴⁷ I huvuddrag går förfarandet ut på att medlemsstaterna ska överlämna alla utkast till tekniska föreskrifter samt redovisa skälen till varför föreskrifterna är nödvändiga. Därefter vidtar en så kallad frysningsperiod om tre till sex månader då förslaget granskas av kommissionen och övriga medlemsstater. Under denna period får medlemsstaten som lagt förslaget inte anta föreskrifterna.⁴⁸ Om ett förslag till föreskrifter inte anmäls till kommissionen så får den enligt EU-domstolens praxis inte lov att tillämpas av den förslagsställande medlemsstatens myndigheter.⁴⁹

Den centrala bestämmelsen är artikel 5 i direktiv 2015/1535. Den säger sammanfattningsvis att om en medlemsstat vill begränsa ett kemiskt ämne, preparat eller en produkt av hänsyn till bland annat folkhälsan eller miljöskydd ska denna stat överlämna en sammanfattning av eller hänvisningar till alla relevanta uppgifter om ifrågavarande ämne eller produkt och om kända och tillgängliga ersättningsprodukter om sådana uppgifter finns tillgängliga, och ange vilka effekter åtgärden förväntas få på folkhälsan och miljöskyddet.⁵⁰ I den sista meningen anges även att en stat inte behöver skicka en fullständig bilaga XV-dossier utan kan nöja sig med en riskanalys som ”utförts i enlighet med de principer som fastställs i den tillämpliga delen av avsnitt II.3 i bilaga XV” till Reach.

---

⁴⁶ Informationsförfarandedirektivet (EU) nr 2015/1535.

⁴⁷ Informationsförfarandedirektivet (EU) nr 2015/1535, Artikel 1.1 f.

⁴⁸ Informationsförfarandedirektivet (EU) nr 2015/1535, Artikel 6.

⁴⁹ Se t.ex. dom i mål C-303/04, punkt 24.

⁵⁰ Informationsförfarandedirektivet (EU) nr 2015/1535, Artikel 5.1, 4 stycket.

5 Utredning av en punktskatt på kläder och hemtextil

Förslag: Kemikalieinspektionen föreslår att regeringen överväger en statlig utredning av en punktskatt på kläder och hemtextil.

5.1 Motiv

Det första syftet med en punktskatt på kläder och hemtextil skulle vara att minska andelen kläder som innehåller oönskade kemiska ämnen som kan skada hälsa eller miljö.

Det andra syftet skulle vara att öka tillgången på information om varornas innehåll av kemiska ämnen. Den skattskyldige ges möjlighet till skatteavdrag om vissa ämnen inte förekommer i varan. Avdraget skulle kunna ge ekonomiska incitament för aktörer att begära in information från sina leverantörer. Denna effekt skulle gynna framväxandet av en cirkulär ekonomi genom att det blir lättare att återvinna textil om det är känt att de inte innehåller farliga kemiska ämnen.

Skattens tredje syfte skulle vara att minska mängden textilavfall. Detta är i linje med Europaparlamentets och Rådets Direktiv 2008/98/EG där det framgår att ”Det främsta målet med all avfallspolitik bör vara att minimera de negativa effekterna på människors hälsa och miljön vid generering och hantering av avfall. Avfallspolitiken bör också ha som mål att minska resursanvändningen och främja en praktisk tillämpning av avfallshierarkin.” Avfallshierarkin innebär att det första steget för att minska mängden avfall är att minimera mängden avfall genom styrmedel av olika slag. Styrmedlen skall bland annat utformas så att konsumtionsmönster förändras.

Miljöskatter- en kort bakgrund

På en fri marknad uppstår marknadsmisslyckanden, det vill säga att en marknad inte fungerar samhälls-ekonomiskt effektivt. Det finns två centrala marknadsmisslyckanden för konsumentvaror som innehåller farliga ämnen:

- Externa effekter. Kemikalier orsakar hälso- och miljöproblem som drabbar tredje part, så kallade externa effekter. Det betyder att det pris som den som köper en vara innehållande farliga ämnen betalar understiger det samhällsekonomiskt optimala priset eftersom det inte inkluderar skador eller kostnader som drabbar andra än de som säljer och köper varan. Det låga priset leder till att konsumtionen av varan blir högre än vad som är samhällsekonomiskt önskvärt.
- Imperfekt information. Informationen till konsumenterna om konsumentvarors kemikalieinnehåll är i regel mycket ofullständig. Konsumenterna har inte heller den expertkompetens som skulle krävas för att kunna bedöma hur tiotusentals kemiska ämnen riskerar att påverka hälsa eller miljö.

Fördelarna med miljöskatter och andra ekonomiska styrmedel har beskrivits i en rad olika skrifter. EU-kommissionens grönbok om marknadsbaserade styrmedel för miljöpolitiken och näraliggande politikområden listar följande fördelar med ekonomiska styrmedel:

- De förbättrar prissignalerna genom att ett värde sätts på externa kostnader så att de ekonomiska aktörerna tar hänsyn till dessa och ändrar sitt beteende för att reducera de negativa, och öka de positiva, effekterna på miljö och annat.
- De gör det möjligt för industrin att uppnå mål på ett mer flexibelt sätt än begränsningar vilket sänker de totala samhällsekonomiska kostnaderna för att uppfylla samhällets miljömål.
- De stimulerar företagen till långsiktiga satsningar på innovativ teknik för att ytterligare minska de negativa miljöeffekterna.
- De bidrar till sysselsättningen när skatteintäkterna möjliggör sänkandet av skatt på arbete.

Miljöskatter gör det möjligt för handeln att uppnå miljömål på ett mer flexibelt sätt än begränsningar, vilket sänker storleken på den välfärdsförlust som begränsningen ger upphov till i form av minskat producent- och konsumentöverskott. Exempelvis kan ett importföretag besluta att sluta importera konsumentvaror som innehåller farliga ämnen där vinstmarginalen för varan är låg och därmed slippa betala skatten. I de fall vinstmarginalen är hög kan företaget besluta att fortsätta importen och betala skatten. Motsatt gäller vid begränsning av kemikalier i varor då varorna måste sluta importeras oavsett situation. Detta leder till att förlusterna av konsumtions- och produktionsöverskott blir större vid regleringar än vid miljöskatter allt annat lika. En samhällsekonomiskt effektiv miljöskatt leder till miljö- och hälsovinster som har en högre samhällsekonomisk nytta än de negativa samhällsekonomiska kostnader som skatten ger upphov till i form av administrativa kostnader och förluster av konsumtions- och produktionsöverskott.

Därför är det av vikt att nya miljöskatter utformas på ett sådant sätt att den tillkommande administrativa bördan minimeras. Det kan uppnås genom att miljöskatten i möjligaste mån bygger på rutiner som tillämpas och information som redan samlas in av berörda företag eller att de minsta företagen undantas från kravet att betala skatt. Vidare är det viktigt att skattereglerna utformas på ett sätt som är tydligt och lätt att följa. Exempelvis är det som regel enklare för ett klädföretag att känna till med vilka ämnen ett ytterplagg har blivit ytbehandlat än det är för dem att känna till vilka bekämpningsmedel som användes vid tillverkningen av råvaran som samma klädesplagg är tillverkad av.

Källa: Kemikalieinspektionen 2013, Rapport 1/13, När kan ekonomiska styrmedel komplettera regleringar inom kemikalieområdet?

5.2 Möjlighet att genomföra åtgärden

Kemikalieskatteutredningen⁵¹ pekade ut en skatt på kläder med kemikalieavdrag som ett av de mest intressanta förslagen att gå vidare med, förutom utredningens egna förslag. Anledningen var att ett stort antal farliga eller oönskade ämnen förekommer i kläder och textil samtidigt som dessa är relativt dåligt reglerade i framförallt importerade produkter. En skatt skulle därför vara ett möjligt sätt att styra bort från användningen av dessa ämnen. Vidare var kläder vid sidan av elektronik den varugrupp som pekades ut som mest intressant i direktivet till Kemikalieskatteutredningen. Att utredningen inte gick vidare med en kemikalieskatt på kläder berodde på att den skattekonstruktion som diskuterades initialt i utredningen inte var lämplig för denna varugrupp. När skattekonstruktionen *Fiskal skatt med sänkt skatt för varor med lägre farlighet* blev aktuell i slutet av utredningen ändrades den bilden. Denna skattekonstruktion passar varugruppen kläder och hemtextil väl.

Vi menar dock att det kan vara viktigt att först invänta erfarenheter från de förslag som lämnades av Kemikalieskatteutredningen.

5.3 Utformning

5.3.1 Tänkbar skattekonstruktion

En möjlig skattekonstruktion för en punktskatt på kläder och hemtextil är *Fiskal skatt med sänkt skatt för varor med lägre farlighet*. Detta är en av fyra skattekonstruktioner som diskuteras i Kemikalieskatteutredningen. Denna skattekonstruktion bygger på principen att samtliga varor inom avgränsade varugrupper blir skattepliktiga och att den skattskyldige ges möjlighet till skatteavdrag om vissa listade oönskade ämnen inte förekommer i varan. Konstruktionen underlättar administrationen och kontrollen av skatten eftersom samtliga varor inom varugruppen blir skattepliktiga. Fördelen med denna typ av skatt är att den kan omfatta varugrupper där inte alla varor innehåller oönskade kemikalier. Skattens grundnivå skulle motiveras av behovet att minska konsumtionen av jungfrulig textil och att minska mängden textilt avfall.

5.3.2 Skattepliktiga varor

Vilka varor som skulle vara skattepliktiga måste vara tydligt avgränsat. Det skattepliktiga området skulle kunna avgränsas med hjälp av tulltaxans indelning i KN-nummer. Fördelarna med att använda sig av KN-nomenklaturen är:

- KN-nomenklaturen används internationellt och förstås över hela världen.
- Många system är redan uppbyggda utifrån KN-nomenklaturen, exempelvis Tullverkets system för de som ska importera varor till Sverige samt SCB:s importstatistik.
- KN-nomenklaturen innebär att det redan finns ett system för hur olika varugrupper ska avgränsas gentemot varandra. Det finns varuhandböcker, förklarande anmärkningar, tidigare meddelade klassificeringsbesked och omfattande rättspraxis att söka ledning i vid osäkerhet om till vilket KN-nummer en viss vara ska hänföras.

Nackdelen är att KN-nomenklaturen är uppbyggd utifrån andra syften än kemikaliebeskattning och är därför i en del fall otymplig att använda. Exempelvis delas i regel inte varor in efter kemikalieinnehåll. Däremot förekommer det att de delas in efter typ av material. Alternativet till att använda KN-nomenklaturen är att ta fram en egen lista på vilka varor som ska vara skattepliktiga. Nackdelen med en sådan lista är att den leder till gränsdragningsproblem. När slutar exempelvis en regnjacka att vara en regnjacka och i stället endast vara en

⁵¹ SOU 2015:30, Kemikalieskatt. Skatt på vissa konsumentvaror som innehåller kemikalier.

allvädersjacka? Ytterligare en tredje modell är att beskatta all varor utifrån vilket material det består av. En utredning bör överväga vad som vore lämpligast i detta fall.

För att motivera en eventuell avgränsning av skatten till vissa varugrupper behövs en motivering. Här är exempel på hur sådana motiveringar skulle kunna se ut:

- Kläder och hemtextil (till skillnad från andra varor av textil) tvättas ofta i en tvättmaskin vilket leder till att oönskade ämnen hamnar i avloppsvattnet som leds iväg till ett reningsverk. En del av de oönskade ämnena hamnar därefter i miljön.
- Kläder bärs nära kroppen och människor har även direktkontakt med lakan och sängkläder. Barn kan dessutom bita och suga på textil. Det är därför extra viktigt att få bort oönskade ämnen såsom exempelvis hormonstörande ftalater från kläder och hemtextil.

5.3.3 Skattskyldiga

En utredning bör föreslå vilka som ska vara skattskyldiga. Ett tydligt mönster för flertalet svenska punktskatter är att skattskyldigheten placeras så tidigt som möjligt bland de aktörer som befattar sig med skattepliktiga varor. Därmed begränsas antalet skattskyldiga, vilket underlättar administration och kontroll av punktskatterna. Det finns även fördelar med att en punktskatt tas ut i försäljningsledet. En utredning bör jämföra vilket alternativ som är fördelaktigast.

Om skatten tas ut i ett så tidigt led som möjligt, blir den skattskyldig, som yrkesmässigt i Sverige tillverkar skattepliktiga varor, den som yrkesmässigt låter föra in skattepliktiga varor från annat EU-land samt den som yrkesmässigt importerar skattepliktiga varor. Skattskyldigheten ska inträda vid tidpunkten för tillverkning, införsel respektive import.

5.3.4 E-handel

En nackdel med nationella punktskatter är att de inte omfattar e-handel från andra länder. En utredning bör titta på om det finns sätt att minska den negativa effekten, exempelvis genom att omförhandla skatteavtal med andra länder.

5.3.5 Uttag av skatten

Många punktskatter tas ut per vikt eller volym. För textil är det antagligen lämpligt att ta ut skatten utifrån varans vikt. Detta eftersom en vara med högre vikt antas innehålla mer textilt material. Det bör utredas om skatten bör differentieras utifrån olika material, såsom bomull och nylon eller om en sådan differentiering blir alltför administrativt betungande.

5.3.6 Skatteavdrag

Enligt den skattekonstruktion som är lämpligast för textil skulle skattepliktiga varor som inte innehåller vissa oönskade ämnen ges möjlighet till skatteavdrag. Skatteavdragets storlek måste utredas närmare. De oönskade kemiska ämnen eller ämnesgrupper, vars frånvaro från varan skall ge skatteavdrag, måste uppfylla vissa kriterier:

- De kemiska ämnena leder till negativa miljö- eller hälsoeffekter när de förekommer i textil.
- Det måste finnas en entydig och tillförlitlig mätmetod som gör det möjligt att bedöma förekomsten av ämnena i de skattepliktiga varorna.
- Ett utpekad ämne får inte vara helt förbjudet i hem textil eller kläder. Däremot är det möjligt att beskatta en hel grupp av ämnen varav en del är förbjudna.
- Förekomsten av ämnet eller ämnesgruppen i hemtextil och kläder på svenska marknaden idag bör vara känd.

Kemikalieinspektionen har identifierat fyra ämnesgrupper som helt eller i hög grad lever upp till ovanstående kriterier.

Biocider

Biociderna silver eller silverföreningar, triklosan och triklokarban kan användas för att behandla varor i syfte att ge en antibakteriell funktion. Biocidbehandlade textilvaror finns tillgängliga på EU-marknaden, ofta utan tillräcklig information enligt Biocidförordningen, om de verksamma ämnen som används eller utan bevis för de påstådda antibakteriella effekterna. Biocider verkar oftast genom att vara giftiga för en eller flera målorganismer och kan även vara giftiga för andra organismer och människor. Biocider misstänks även kunna bidra till bakteriell resistens mot antibiotika, vilket gör att riktad användning inom viktiga områden såsom sjukvård kan vara hotad.⁵² En biocid som används i kläder är silver i olika former. Då silver är ett grundämne så mäts det enkelt med hjälp särskilda mätinstrument.

Ftalater

Ftalaterna DEHP, BBP, DBP, DINP, DIDP och DNOP används för att mjukgöra plast och kan finnas i tryck eller i andra plastdetaljer. Ftalater är löst bundna till plastmaterialet och läcker kontinuerligt från varorna till omgivningen. Läckaget kan både bidra till ftalathalter i damm eller inomhusluft och till direkt exponering av människor som kommer i kontakt med varorna, såsom barn som suger eller biter på textil.⁵³ Ftalaterna DEHP, DBP, BBP och DIBP är upptagna på tillståndsbilagan i Reach (bilaga XIV). Tillståndskravet omfattar dock inte importerade varor vilket gör att även om användningen har minskat inom EU kan dessa ämnen fortfarande förekomma i importerade varor. En stor del (mer än 80 procent) av den textil vi konsumerar inom EU är importerad. De fyra ftalaterna på tillståndslistan samt ftalaterna DINP och DIDP är begränsade i leksaker och i barnavårdsartiklar. Begränsningarna avser alla varor som släpps ut på EU-marknaden, alltså även importerade varor. Kemikalieinspektionen tycker därför att det är rimligt att kläder eller textilier som innehåller dessa ftalater inte ges rätt till skatteavdrag eftersom barn kommer i direktkontakt med textil och kläder. Ftalater mäts genom våtkemisk analys. Det finns även bärbara ftalatmätare som använder sig av infrarött ljus men dessa ger ett mer osäkert resultat.

Högfluorerade ämnen

Högfluorerade ämnen (per- och polyfluorerade alkylsubstanser, PFAS) är ett samlingsnamn på ämnen som har goda egenskaper för vatten-, smuts- och fettavvisning. De har därför fått stor användning som impregnering av exempelvis funktionsplagg. Ämnena har dock en rad oönskade egenskaper som kan påverka människors hälsa och miljön, samtidigt som de är mycket svårnedbrytbara. Vissa PFAS är förbjudna inom EU men kan förekomma i importerade varor. Förbjudna PFAS har också ersatts av andra former av fluorerade ämnen som är mindre välkända men har liknande egenskaper. Det finns därför ett behov av att undersöka den totala förekomsten av organiskt fluor för att motverka osund substitution, det vill säga att byta ut ett farligt ämne mot ett annat ämne, som senare visar sig vara farligt även det.^{54, 55} Idag

---

⁵² Kemikalieinspektionen 2014, Rapport 6/14, Chemicals in textiles - Risks to human health and the environment.

⁵³ Kemikalieinspektionen 2014, Rapport 7/14, Förslag till utfasning av fortplantningsstörande och hormonstörande ftalater i Sverige.

⁵⁴ Kemikalieinspektionen 2014, Rapport 6/14, Chemicals in textiles - Risks to human health and the environment.

⁵⁵ Kemikalieinspektionen 2015, Rapport 6/15, Förekomst och användning av högfluorerade ämnen och alternativ.

finns det två laboratorier i världen som kan mäta organiskt fluor. En forskare i Sverige försöker att utveckla möjligheten att utveckla en sådan analysmetod i Sverige.

Eventuella ytterligare ämnen och ämnesgrupper

Utöver ovan nämnda ämnen och ämnesgrupper anser Kemikalieinspektionen att det bör utredas om ytterligare ämnen skulle behöva omfattas. Det kan vara relevant att överväga allergiframkallande ämnen och ytterligare antibakteriella ämnen. Kemikalieinspektionen bedömer dock att det kan vara en lämpligt att börja med några ämnesgrupper i taget.

5.3.7 Kemiska ämnen i särskilda delar av varan

En del kläder är sammansatta av olika delar som kan bestå av rad olika material. Avdragsrätten som baseras på att vissa ämnen inte förekommer i varan måste anpassas till detta förhållande. En avdragsrätt som baserar sig på att ett visst ämne inte förekommer på något ställe i varan, kan möta praktiska tillämpningsproblem. Eftersom ett ämne kan förekomma på ett flera ställen i varan skulle ett sådant avdrag kräva ett antal mätningar för att fastställa att ämnet inte förekommer i varan. Därför föreslås att en kommande utredning tar fram ett förslag på vilka delar av ett klädesplagg mätningar skall genomföras.

5.4 Genomförande

För att ta fram ett slutligt förslag behöver en statlig utredning ta fram ett betänkande med ett färdigt lagförslag på en kemikalieskatt på textil. Kemikalieinspektionen har sammanställt en lista på de utredningsbehov som myndigheten för närvarande ser.

- En analys av hur stor andel av de kläder och den hemtextil som idag sätts ut på marknaden som innehåller ämnen från listan på oönskade ämnen eller andra ämnen som kan vara aktuella för listan på ämnen vars frånvaro i varan skulle ge rätt till skatteavdrag. Det är möjligt att en stor mätstudie behöver inkluderas i utredningens budget.
- Vilken information om kemiska ämnen i textil som är nödvändig för att förbättra möjligheterna till återvinning. Detta för att möjliggöra att skatten på bästa sätt underlättar för den informationsöverföring som behövs för en cirkulär ekonomi.
- Vilka substitut som finns och på vilket sätt skatten ska utformas för att bli så innovationsdrivande som möjligt.
- Hur skatten skall utformas för att inte definieras som statsstöd.
- Om skatten skall tas ut vid import, införsel och tillverkning eller i försäljningsledet.
- Exakt vilka ämnen som skall vara med på listan på oönskade ämnen.
- Exakt vilka mätmetoder som skall användas. Bland annat måste det utredas vad de olika metoderna kostar. Metoder som fångar upp många ämnen eller hela ämnesgrupper till en låg kostnad bör prioriteras.
- Om det behövs sättas upp haltgränser och i så fall vilka.
- På vilken eller vilka delar av varan som kemiska analyser skall göras så att samma mätresultat fås oavsett vem som genomför analysen.
- Vilken skattenivå som kan vara lämplig före och efter kemikalieavdrag. Vore det lämpligt med ett skattetak för en enskild vara?
- Vore det lämpligt att differentiera grundskatten utifrån varans material?
- Hur den negativa effekten av ökad internationell e-handel kan minimeras.

6 Bakgrund

För att kunna bedöma kemiska risker i samband med användning av textilvaror behövs information om kemiska ämnens eventuella farliga egenskaper, förekomst av farliga kemiska ämnen i textil och textila varor samt i hur stor utsträckning människor och miljö kan exponeras för de ämnen som förekommer. Sådan information saknas ofta. Känt är dock att en stor mängd kemikalier används vid produktion av textil vilket kan påverka hälsa och miljö både i produktionsländerna och i konsumentlandet.

Att kunskapsbristen kring vilka kemikalier som förekommer i textil är ett problem har även bekräftats i samråd med olika intressenter, bland annat andra myndigheter, enskilda företag och branschorganisationer. Det saknas även en enhetlig europeisk produktlagstiftning för textil vilket kan vara en ytterligare bidragande orsak till kunskapsbristen då detta gör att det saknas ett helhetsgrepp för reglering av kemikalier inom EU.

6.1 Föregående regeringsuppdrag ger bakgrund till problembilden

Kemikalieinspektionen har tidigare utrett och rapporterat olika aspekter av farliga kemiska ämnen i textil, i KemI Rapport 3/13⁵⁶ och i KemI Rapport 6/14⁵⁷. Regeringsuppdraget för textil 2013 handlade om att identifiera vilka farliga ämnen som kan förekomma i textil samt hur dessa ämnen skulle kunna regleras. Arbetet fortsatte i regeringsuppdraget för textil 2014. I KemI Rapport 6/14 sammanställde vi information om risker för människors hälsa och för miljön relaterat till farliga kemiska ämnen som kan ingå i textilvaror.

Här nedan beskrivs översiktligt slutsatserna kring problem eller hinder för att uppnå en effektiv hantering av risker med farliga ämnen i textil. Resultaten från dessa arbeten utgör grunden för problembeskrivningen och för de förslag på riskbegränsande åtgärder för farliga kemiska ämnen i textil som beskrivs i föreliggande rapport.

Stor mängd kemikalier men bristfällig kunskap om hälso- och miljöegenskaper

Stora mängder kemiska ämnen används för produktion av textil. Den genomgång av ämnen som gjordes i Rapport 6/14 identifierade cirka 2 400 kemiska ämnen som kan användas vid produktion av textila varor. Det finns indikationer på att antalet ämnen som kan användas vid textil produktion är betydligt högre. En del av dessa ämnen kan vara skadliga för hälsa och miljö, vilket framför allt påverkar situationen i produktionslandet men även kan ge effekter i konsumentlandet.

Kemiska ämnen som bedömdes vara mest relevanta för exponering av människor och miljö i konsumentlandet prioriterades baserat på effekterna cancerframkallande, mutagena, reproduktionstoxiska och allergiframkallande samt bioackumulerande och persistenta i miljön. Av de totalt cirka 2 400 identifierade ämnena ansågs cirka tio procent utgöra en risk för människors hälsa medan cirka fem procent ansågs utgöra en miljörisk. Det saknas dock information om ett flertal ämnens eventuella hälso- och miljöfarliga egenskaper.

Viss information om olika ämnens egenskaper finns även i vetenskapliga artiklar, men i huvudsak rörande redan relativt välkända problem och utan en tydlig koppling till användning i textil, framför allt för konsumenter. Ytterst få av de identifierade ämnena ingår i det svenska miljöövervakningsprogrammet.

---

⁵⁶ Kemikalieinspektionen 2013, Rapport 3/13, Hazardous chemicals in textiles.

⁵⁷ Kemikalieinspektionen 2014, Rapport 6/14, Chemicals in textiles - Risks to human health and the environment.

Bristfällig informationsöverföring i distributions- och leverantörskedjor

Distributions- och leverantörskedjorna inom den textila sektorn är ofta långa och komplexa, med en lång rad underleverantörer i olika led. En mycket stor del, över 80 procent, av kedjorna ligger dessutom utanför EU. Informationsöverföringen fungerar ofta dåligt i dessa kedjor samtidigt som EU har liten möjlighet att reglera och kontrollera dem. Att en stor del av produktionen sker utanför EU medför också att ämnen vars användning är begränsad inom EU fortfarande kan förekomma i importerade varor.

Trots att det är känt att kemiska ämnen används i stora volymer för tillverkning och behandling av textila material finns det ingen heltäckande tillgänglig sammanställning av de farliga ämnen som kan förekomma. Tillgång till tillförlitlig information är avgörande för att skydda människors hälsa och miljön och är viktig för effektivt fungerande marknader. Produktion och hantering av varor skiljer sig åt mellan länder och det är viktigt att internationellt utveckla effektiva sätt att tillhandahålla och utbyta information om kemiska ämnen i textil.

Ökad konsumtion ger ökad exponering

Konsumtionen av textil har ökat snabbt inom EU de senaste årtiondena. Textila material framställs i stora kvantiteter och ingår i en mängd olika varor som används brett i samhället. Den omfattande och breda användningen medför att både konsumenter och miljön kan bli direkt eller indirekt exponerade för de kemiska ämnen som finns i varorna. Kemiska ämnen kan under vissa förhållanden avges från textilmaterialet varpå människor och miljö kan exponeras för ämnena. De flesta textilvaror som kläder och sängkläder används i nära kontakt med huden, och hudupptag tillsammans med inandning eller förtäring av damm anses vara relevanta exponeringsvägar för människor. Vid tvätt kan ämnen som förekommer i textil hamna i tvättvattnet och få spridning i miljön. Dessutom kan farliga ämnen läcka ut från textilavfall på deponi. I Sverige förbränns den största delen av textilavfall medan på EU-nivå uppgår mängden textil som deponeras till cirka 57 procent.

Begränsningar i kemikalielagstiftningen försvårar riskbedömning och reglering

Det finns flera lagstiftningar som berör olika ämnen som kan användas inom textilsektorn (se Juridisk analys 6.2). Det saknas produktspecifik lagstiftning som reglerar kemikalieinnehållet i textil. Riskerna med farliga kemiska ämnen i textilvaror tas därmed inte om hand på ett enhetligt sätt. Enhetliga regler på EU-nivå skulle delvis även kunna ersätta de kriterier i miljömärkningar och frivilliga begränsningslistor som finns idag.⁵⁸

Kemikalielagstiftningen Reach⁵⁹ ställer krav på att företag bland annat ska ta fram kunskap om ämnens hälso- och miljöfarlighet, lämna information om avsedd användning samt för högvolymskemikalier även bedöma riskerna för hälsa och miljö. Skyldigheten att registrera eller anmäla ämnen som ingår i varor som importeras till EU är begränsad och det finns heller inga registreringskrav i Reach för ämnen som tillverkas i kvantiteter under ett ton per företag och år.

Registreringskraven i Reach är således en källa till kunskap om ämnen, även om registreringarna i många fall inte innehåller tillräcklig information om användning i olika material eller varor för att kunna göra en fullständig riskbedömning.⁶⁰ Den begränsade registreringskyldigheten gör att de ämnesspecifika uppgifter som finns i många fall är otillräckliga för riskbedömning av ämnen som kan förekomma i textil, då det är en sektor med hög andel import och där många ämnen används i kvantiteter under ett ton.

⁵⁸ Kemikalieinspektionen 2012, Rapport 1/12, Bättre EU regler för en giftfri miljö.

⁵⁹ Reach, (EG) nr 1907/2006.

⁶⁰ Echa, Evaluation under REACH Progress Report 2014.

6.2 Juridisk analys

I dagsläget finns det ingen samlad lagstiftning som reglerar innehållet av kemiska ämnen i textilvaror – varken på EU-nivå eller på nationell nivå. Det finns dock ett antal rättsakter som antingen reglerar delar av livscykeln för varor i allmänhet eller innehåller förbud eller begränsningar för vissa ämnen som kan förekomma i textil. Nedan följer en genomgång av dessa rättsakter.

6.2.1 Lagstiftning på EU-nivå

Syftet med kemikalielagstiftningen är att förebygga kemiska risker för människor och miljö. De två grundläggande EU-rättsakter som reglerar kemikalier är kemikalieförordningen Reach⁶¹ och CLP-förordningen om klassificering, märkning och förpackning av kemiska ämnen och blandningar⁶².

Reach innehåller vissa regler som rör kemiska ämnen i varor, bland annat om begränsad användning av farliga ämnen i textil. Emellertid är Reach inte specifikt utformad för att reglera kemiska ämnen i varugrupper som t.ex. textilvaror. Utgångspunkten för Reach är i stället en reglering av enskilda ämnen. Till exempel utgår begränsningsförfarandet från att man med stöd av ett ofta omfattande underlag begränsar ett väl definierat ämne.⁶³

Genom CLP-förordningen fastställs en bindande harmoniserad klassificering av hälso-och miljöfarlighet för vissa ämnen, till exempel sådana ämnen som är cancerframkallande eller skadliga för fortplantningen. Allergi är emellertid inte någon prioriterad effekt i CLP, men Sverige har pekat ut allergiframkallande ämnen som viktiga inom arbetet med miljö kvalitetsmålet Giftfri miljö.

Klassificering, märkning och förpackning av kemiska ämnen och blandningar (CLP)

Klassificering av ämnen är central för kemikaliekontrollen och har även stor betydelse för tillämpningen av flera regelverk som gäller varor. Detta beror på att dessa regelverk hänvisar till klassificeringen enligt CLP.

CLP innehåller regler om klassificering, märkning och förpackning av kemiska produkter. Reglerna innehåller kriterier för när ett ämne ska anses ha vissa farliga egenskaper och standardiserar den information som lämnas till användare. Vissa ämnen har en harmoniserad klassificering i EU.⁶⁴ Andra ämnen klassificeras av den som släpper ut dessa ämnen på marknaden med stöd av kriterierna i CLP.

Förfarandet för att ge ett ämne en harmoniserad klassificering innebär att behöriga myndigheter i medlemsstaterna eller den europeiska kemikaliemyndigheten Echa, utarbetar förslag på harmoniserad klassificering och märkning.⁶⁵ Sådana förslag från myndigheterna skickas till Echa. Först måste dock själva avsikten att lägga fram ett klassificeringsförslag anmälas till Echa i dess särskilda avsiktsregister. Förslaget består av två delar; dels en rapport med ett klassificeringsförslag och dels en teknisk dossier där de vetenskapliga skälen för

---

⁶¹ Reach, (EG) nr 1907/2006.

⁶² CLP, (EG) nr 1272/2008.

⁶³ Kemikalieinspektionen 2014, Rapport 4/14, Utveckla och effektivisera Reach – en handlingsplan.

⁶⁴ I CLP-förordningen, (EG) nr 1272/2008, bilaga VI finns en förteckning med ämnen som har harmoniserad klassificering. Det är fråga om ämnen med cancerframkallande, mutagena, reproduktionstoxiska eller luftvägssensibiliserande egenskaper och ämnen som förekommer som verksamma ämnen i biocidprodukter eller växtskyddsmedel samt övriga ämnen där det har ansetts motiverat att kräva en klassificering på EU-nivå.

⁶⁵ CLP, (EG) nr 1272/2008, Avdelning V, kapitel 1, artiklarna 36-38.

klassificeringsförslaget presenteras. Klassificeringsförslaget jämte kommentarer och svar på dessa går därefter vidare till Echas riskbedömningskommitté (RAC) för yttrande. Echa vidarebefordrar RAC:s yttrande till kommissionen för beslut inom ramen för kommittologisystemet.⁶⁶ Om förslaget antas förs den nya klassificeringen upp på bilaga VI till CLP.

Reach

Reach⁶⁷ är den EU-rättsakt som innehåller övergripande regler om kemikaliekontroll i EU. Syftet med Reach är att garantera en hög skyddsnivå för människors hälsa och miljön samt att ämnen fritt ska kunna cirkulera på den inre marknaden samtidigt som konkurrenskraft och innovation förbättras. Reach innehåller regler om registrering, utvärdering, tillstånd och begränsningar av kemikalier. I Reach skiljer man mellan ämnen, blandningar och varor. De flesta av reglerna i Reach gäller ämnen som sådana eller som del i blandningar. Nedan följer en beskrivning av de delar av Reach som, direkt eller indirekt, innebär en reglering av farliga ämnen i textil.

Registrering

Den som tillverkar eller importerar kemiska ämnen i mängder om minst 1 ton per år ska registrera dessa hos den europeiska kemikaliemyndigheten Echa.⁶⁸ Registreringsskyldigheten gäller även ämnen i varor, såsom textil. Dock är det inte varorna i sig som ska registreras, utan de ingående ämnena i varorna för det fall att mängden uppgår till minst ett ton per år.

Särskilt farliga ämnen (SVHC), kandidatförteckningen och krav på tillstånd

Begreppet ”ämnen som inger mycket stora betänkligheter” (SVHC) i Reach inkluderar ämnen som har allvarliga och ofta bestående skador på människors hälsa eller miljön. Det är bland annat ämnen som är cancerframkallande, mutagena, reproduktionstoxiska, persistenta eller kan ha andra allvarliga egenskaper såsom hormonstörande⁶⁹. Inom Reach syftar reglerna om dessa ämnen på att de risker som ämnena ger upphov till ska kunna kontrolleras på ett adekvat sätt och att de gradvis bör ersättas när det är ekonomiskt och tekniskt genomförbart.⁷⁰

Kommissionen och medlemsstaterna får hos Echa föreslå ämnen som ska föras upp på kandidatförteckningen.⁷¹ Om en medlemsstat vill föreslå ett ämne som SVHC, ska själva avsikten att ta fram förslaget offentliggöras i avsiktsregistret, innan det lämnas in för att informera berörda aktörer. Förslaget tas fram i enlighet med bilaga XV i Reach och omfattar två huvudsakliga delar.⁷² Den första delen innehåller uppgifter och motivering för att identifiera ämnet som SVHC-ämne. Den andra delen innehåller information om mängder på EU-marknaden och användning av ämnet, påföljande utsläpp och exponering och tänkbara alternativ till ämnet. Efter att förslaget offentliggjorts vidtar ett offentligt samråd då synpunkter kan lämnas. Om inga synpunkter lämnas upptas ämnet i kandidatförteckningen. Om synpunkter lämnas remitteras ärendet till Reach medlemsstatskommittén (MSC). Om kommittén inte når en enhällig överenskommelse hänskjuts ärendet till kommissionen som utarbetar ett utkast till beslut. Utkastet blir sedan föremål för omröstning i enlighet med

---

⁶⁶ Med hjälp av det s.k. föreskrivande förfarandet med kontroll enligt artikel 5a i beslut 1999/468/EG jämfört med artikel 12 2 stycket i förordning (EU) nr 182/2011.

⁶⁷ Reach, (EG) nr 1907/2006.

⁶⁸ Reach, (EG) nr 1907/2006, Artikel 6.

⁶⁹ Se artikel 57 i Reach för en fullständig lista

⁷⁰ Reach, (EG) nr 1907/2006, Artikel 55.

⁷¹ Reach, (EG) nr 1907/2006, Artikel 59, punkterna 2 och 3.

⁷² Reach, (EG) nr 1907/2006, Artikel 59 reglerar förfarandet med upptag av SVHC-ämnena.

granskningsförfarandet.⁷³ Kandidatförteckningen offentliggörs på Echas hemsida i syfte att informera industrin och allmänheten om att dessa ämnen är kandidater för att ingå i tillståndsförteckningen (bilaga XIV till Reach). Kandidatförteckningen uppdateras kontinuerligt.⁷⁴ I kandidatförteckningen finns ämnen med särskilt farliga egenskaper som kan finnas i textil, såsom bromerade flamskyddsmedel (t.ex. hexabromocyclododekan och dekabromdifenyleter), ett antal ftalater, nonylfenoletoxilater (NPEO) och dess derivat och perfluoroktansulfonat karboxylsyra (PFOA).

Ämnena på kandidatförteckningen är alltså inte förbjudna men utlöser vissa informationsskyldigheter. Från och med det datum då Echa offentliggör ett ämne på kandidatförteckningen gäller informationskravet i artikel 33 för varor i Reach. Detta innebär att den som tillverkar, importerar eller säljer varor som innehåller mer än 0,1 viktprocent av ämnet är skyldig att tillhandahålla sina kunder sådan information att varan kan hanteras på ett säkert sätt. Det innebär också att information alltid ska lämnas till kunder som använder varan i sin industriella verksamhet eller använder varan yrkesmässigt. Slutligen har konsumenter på begäran rätt att från leverantör av varan få motsvarande information kostnadsfritt inom 45 dagar. Den som tillverkar eller importerar en vara som innehåller mer än 0,1 procent av ett ämne som finns upptaget på kandidatförteckningen ska anmäla detta till Echa. Skyldigheten gäller om mängden av ämnet överstiger 1 ton per tillverkare/importör och år.⁷⁵

SVCH-ämnena kan således underkastas en tillståndsplikt som innebär att de inte får användas eller släppas ut på marknaden utan tillstånd. Detta gäller oavsett vilken mängd av ämnet som används.⁷⁶ Echa väljer ut ett antal ämnen från kandidatförteckningen och rekommenderar kommissionen att föra in dem i bilaga XIV till Reach. Om ett SVHC-ämne blir föremål för tillståndsplikt förs det upp på bilaga XIV till Reach.⁷⁷ Tillstånd får beviljas om en sökande kan visa att hälso- och miljörisker kan kontrolleras på ett adekvat sätt eller om det kan påvisas att de socioekonomiska fördelarna uppväger hälso- eller miljöriskerna i samband med ämnets användning och om det saknas lämpliga alternativa ämnen eller tekniker.⁷⁸ En brist i regelverket är att SVHC-ämnena i importerade varor inte omfattas av tillståndsreglerna. En slutsats som dock kan dras av tillämpningen av dessa regler är att en del företag som tillverkar eller importerar varor som innehåller ämnen på kandidatförteckningen, frivilligt väljer att ersätta dessa ämnen med ämnen som inte är SVHC-ämnena. De bestämmer alltså att ämnen på kandidatförteckningen inte får finnas i deras varor. Slutligen kan nämnas den möjlighet som Echa har, när slutdatumet för ett ämne har passerat⁷⁹, att överväga om användningen av det ämnet i varor utgör en hälso- eller miljörisk som inte kontrolleras på adekvat sätt, att förbereda en bilaga XV-dossier för att inleda ett begränsningsförfarande för ämnet.⁸⁰

Begränsningsregler – REACH bilaga XVII

Om det på EU-nivå föreligger en oacceptabel hälso- eller miljörisk i samband med tillverkning, användning eller utsläppande på marknaden av ett ämne kan detta begränsas. En begränsning kan gälla ett ämne som sådant eller ingående i en blandning eller i en vara.

⁷³ Medlemsstaternas kontroll av kommissionens utövande (EU) nr 182/2011, Artikel 5.

⁷⁴ Den 15 juni 2015 upptog kandidatförteckningen 163 ämnen. Se förteckningen på Echas webbplats: <http://echa.europa.eu/sv/candidate-list-table>

⁷⁵ Reach, (EG) nr 1907/2006, Artikel 7.2.

⁷⁶ Reach, (EG) nr 1907/2006, Avdelning VII (artiklarna 55-66).

⁷⁷ Reach, (EG) nr 1907/2006, Artikel 59. Bilaga XIV innehåller 31 ämnen per den 1 oktober 2015.

⁷⁸ Reach, (EG) nr 1907/2006, Artikel 60.2 respektive 60.4.

⁷⁹ Reach, (EG) nr 1907/2006, Artikel 58.1 c. Det datum från och med vilket utsläppande på marknaden och användning ska vara förbjuden om tillstånd inte beviljats.

⁸⁰ Reach, (EG) nr 1907/2006, Artikel 69.2.

Begränsningen kan även gälla ämnen i importerade varor. Begränsningsreglerna i Reach återfinns i avdelning VIII och beslutade begränsningar av ämnen och blandningar finns i bilaga XVII till Reach. Ett antal av dessa ämnen förekommer i textil. Begränsningarna gäller exempelvis azofärgämnen⁸¹, vissa bromerade flamskyddsmedel⁸², kvicksilverföreningar för impregnering av grova textilier för industriellt bruk samt en lista⁸³ över ämnen med särskilt farliga egenskaper (ämnen som är cancerframkallande, skadliga för det födda barnet och skadliga för arvsmassan) och som endast får säljas för yrkesmässig användning.

Nya begränsningar eller ändringar av befintliga begränsningar kan föreslås av medlemsstaterna eller av Echa på uppdrag av kommissionen. Vid beslut om begränsning ska de socioekonomiska effekterna av begränsningen beaktas, bl.a. tillgången till alternativ.⁸⁴ Om en medlemsstat vill föreslå en begränsning av ett ämne på EU-nivå ska den sammanställa det underlag i form av en s.k. begränsningsdossier som krävs för att kunna fatta beslut. Medlemsstaten måste först anmäla till Echa att den avser sammanställa den dokumentation som krävs.⁸⁵ När dokumentationen om ett ämne är sammanställd enligt kraven i bilaga XV ska den lämnas till Echas riskbedömningskommitté (RAC) och till kommittén för socioekonomisk analys (SEAC) för bedömning av om dokumentation uppfyller kraven i bilaga XV. Echa offentliggör även dokumentationen enligt bilaga XV samt de förslagna begränsningarna på sin webbplats. Därefter vidtar ett förfarande med olika tidsfrister för berörda parter att inkomma med synpunkter. RAC och SEAC bedömer förslaget och avger yttranden vilka överlämnas till kommissionen. Även Forum för tillsyn får förslaget.⁸⁶ Kommissionen utarbetar därefter ett förslag på en ny begränsning som går vidare till omröstning i den föreskrivande kommittén till Reach där företrädare för medlemsstaterna röstar om förslaget.⁸⁷

Vid sidan av detta ordinarie förfarande finns en möjlighet enligt det s.k. snabbspåret i artikel 68.2 i Reach för kommissionen att föreslå begränsningar. Det ska då vara fråga om ämnen som uppfyller kriterierna för att klassificeras som CMR i kategori 1A eller 1B enligt CLP-förordningen och som kan användas av konsumenter. Detta förfarande innebär att man inte behöver ta fram någon bilaga XV-dossier. Inte heller krävs att RAC och SEAC ska bedöma förslaget. I stället har kommissionen ensam initiativrätt att ta fram förslag till begränsningar som blir föremål för omröstning i den föreskrivande kommittén till Reach. Vid bifall förs begränsningarna in i bilaga XVII till Reach. Omfattande diskussioner har under 2014 förts mellan kommissionen och medlemsstaterna om hur artikel 68.2 skulle kunna tillämpas i praktiken.⁸⁸ Bland annat har kommissionen själv påtalat möjligheten för enskilda

---

⁸¹ Flera aromatiska aminer i azofärgämnen har klassificerats som cancerframkallande och/eller mutagena. I ett tillägg till bilaga XVII listas 22 aromatiska aminer som kan bildas som nedbrytningsprodukter från azofärgämnen. Dessa får inte finnas i textilvaror (se även avsnitt 4).

⁸² Polybromerade bifenyler, polybromerade difenyletrar och oktabromdifenyleter.

⁸³ Reach, (EG) nr 1907/2006, Bilaga XVII posterna 28-30 samt tillägg 1-6.

⁸⁴ Reach, (EG) nr 1907/2006, Artikel 68.1.

⁸⁵ Reach, (EG) nr 1907/2006, Artikel 69.4 och 69.5. Echa för en förteckning över planerade eller påbörjade begränsningsförslag i det s.k. avsiktsregistret eller "Registry of Intentions". Förteckningen upptar för övrigt även planerade förslag till harmoniserad klassificering och märkning samt dokumentation för identifiering av SVHC-ämnen.

⁸⁶ Reach, (EG) nr 1907/2006, Artikel 77.4.

⁸⁷ Reach, (EG) nr 1907/2006, Artikel 73. Beslut fattas i enlighet med bestämmelserna om det föreskrivande förfarandet med kontroll enligt artikel 5a i beslut 1999/468/EG jämfört med artikel 12.2 i förordning (EU) nr 182/2011.

⁸⁸ Caracal 14, 15 och 17 (sistnämnda mars 2015). Caracal (Competent Authorities for REACH and CLP) är en expertgrupp som ger råd till kommissionen och Echa om frågor som rör Reach och CLP. Gruppen består av företrädare för medlemsstaternas behöriga myndigheter för Reach och CLP, företrädare för behöriga

medlemsstater att göra kommissionen uppmärksam på möjliga begränsningsförslag.⁸⁹ Diskussionerna har bland annat avsett hur pass omfattande underlag som krävs. Kommissionen har den 22 oktober 2015 publicerat ett offentligt samråd om en möjlig begränsning avseende CMR-ämnen i textil (se avsnitt 2.1.2)⁹⁰.

POPs-förordningen

EU:s förordning om långlivade organiska föroreningar (Persistent Organic Pollutants eller ”POPs”) förbjuder eller begränsar användningen av 23 ämnen som anses vara särskilt problematiska på grund av sina hälso- och miljöfarliga egenskaper.⁹¹ Dessa ämnen är långlivade organiska föroreningar som kan ge upphov till effekter som cancer, reproduktions- och utvecklingsstörningar. POPs-förordningen förbjuder eller begränsar användningen av sådana ämnen och innehåller även bestämmelser om oavsiktligt bildade utsläpp, avfallshandling och miljöövervakning av ämnena. Förordningen reglerar innehåll av POPs-ämnen i såväl kemiska produkter som varor. Förordningen gäller direkt i alla EU:s medlemsländer och genomför i EU Stockholmskonventionen⁹² och protokollet⁹³ om långlivade organiska föroreningar till Konventionen om långväga gränsöverskridande luftföroreningar (CLRTAP)⁹⁴. Vissa av ämnen som omfattas av POPs-förordningen kan förekomma i textil. Detta gäller exempelvis PFOS, vissa bromerade flamskyddsmedel (PBDE:s) och klorparaffiner.

Biocidförordningen

Biocidprodukter är bekämpningsmedel som används för att kontrollera skadliga organismer. Det förekommer att biocider används i textil för att ge dessa antibakteriella och andra egenskaper. Exempelvis kan träningskläder behandlas med biocider för att motverka uppkomsten av svettlukt. EU:s biocidförordning⁹⁵ innehåller regler om EU-godkännande av verksamma ämnen i biocidprodukter samt produktgodkännande för försäljning och användning av biocidprodukter. Därutöver finns det bestämmelser om utsläppande på marknaden av biocidbehandlade varor, däribland textil. Huvudregeln är att en behandlad vara endast får släppas ut på marknaden när den har behandlats med biocidprodukter som innehåller verksamma ämnen som godkänts på EU-nivå för den relevanta produkttypen och användningen.⁹⁶ Om en biocidegenskap påstås för en vara som har behandlats med eller som innehåller biocidprodukter, ska varan märkas med viss information.⁹⁷ Den behandlade varan ska också märkas med viss information om detta krävs enligt beslutet om ämnesgodkännande, för det verksamma ämne som ingår i biocidprodukten som varan har behandlats med. Även om det inte görs något påstående om biocidegenskaper för en behandlad vara eller om det inte finns några särskilda märkningskrav i godkännandet av det verksamma ämnet, ska den behandlade varan märkas om det är nödvändigt för att skydda människor, djur och miljö.

---

myndigheter i EES-Efta-länderna samt ett antal observatörer från länder utanför EU, intressenter från industri och branschorganisationer, icke-statliga organisationer, fackföreningar, och internationella organisationer.

⁸⁹ CACS/13/2014, Use of article 68(2) for CMRs in articles.

⁹⁰ Samrådet pågår till och med den 22 januari 2016: http://ec.europa.eu/growth/tools-databases/newsroom/cf/itemdetail.cfm?item_id=8299

⁹¹ POPs-förordningen (EG) nr 850/2004.

⁹² Stockholm Convention on Persistent Organic Pollutants, UNTS vol. 2256, 40214.

⁹³ The 1998 Aarhus Protocol on Persistent Organic Pollutants (POPs), UNTS vol. 2230.

⁹⁴ Convention on Long-range Transboundary Air Pollution, adopted in Geneva on 13 November 1979, UNTS vol. 1302.

⁹⁵ Biocidförordningen (EU) nr 528/2012.

⁹⁶ Biocidförordningen (EU) nr 528/2012, Artikel 58.2.

⁹⁷ Biocidförordningen (EU) nr 528/2012, Artikel 58.3.

Fibermärkningsförordningen

Fibermärkningsförordningen⁹⁸ innehåller bestämmelser om benämningar på textilfibrer och märkning av fibersammansättningen i textilprodukter. Syftet med förordningen är att säkerställa att konsumenter får korrekt information och att undanröja hinder för den inre marknaden när det gäller kläd- och textilmarknaden i EU. I förordningen finns bestämmelser som tidigare uppmanat kommissionen att undersöka behovet av en reglering av farliga ämnen.⁹⁹ Enligt bestämmelserna skulle kommissionen senast 2013 ta fram en rapport som undersöker behovet av nya märkningsregler bl.a. för farliga ämnen. Dessutom skulle en studie tas fram över sambandet mellan allergiska reaktioner och användningen av kemikalier i textil. Resultatet publicerades i en rapport 2013.¹⁰⁰ Slutsatsen i rapporten är att märkning och andra redskap för att informera om allergiframkallande ämnen bör utredas vidare. För det fall fler åtgärder behövs för sådana ämnen bör de hanteras i annan relevant EU-lagstiftning, såsom Reach.

6.2.2 Lagstiftning på nationell nivå

Miljöbalken (1998:808)

Miljöbalken (MB) samordnar den svenska miljölagstiftningen och innehåller i sitt 2 kapitel gemensamma bestämmelser om försiktighet, begränsningar av verksamheter och hänsyn som ska gälla inom balkens tillämpningsområde. Det är de allmänna hänsynsreglerna, som gäller för alla som bedriver eller avser bedriva en verksamhet. Där återfinns försiktighetsprincipen som ålägger verksamhetsutövare att vidta de nödvändiga försiktighetsmått som behövs för att förebygga, hindra eller motverka skada på människors hälsa eller miljön.¹⁰¹ Dessa försiktighetsmått ska vidtas så snart det finns skäl att anta att en verksamhet eller åtgärd kan medföra skada eller olägenhet för människors hälsa eller miljön. En viktig bestämmelse gäller tillämpningen av substitutionsprincipen. Den innebär enligt MB bl.a. att den som bedriver eller avser att bedriva verksamhet ska undvika att använda eller sälja sådana kemiska produkter som kan befaras medföra risker för människors hälsa eller miljön, om de kan ersättas med sådana produkter som kan antas vara mindre farliga.¹⁰² Bestämmelsen ger inte stöd för ett generellt förbud mot att använda eller sälja en produkt, organism eller vara utan är mera ägnad att tjäna som just en hänsynsregel eller ett förhållningssätt som alla ska iaktta.¹⁰³ I stället finns särskilda bemyndiganderegler i 14 kap. 8 § 3-4 MB som ger regeringen eller en myndighet regeringen bestämmer möjlighet att meddela föreskrifter i fråga om hantering, införsel, utförsel eller förbud som är av särskild betydelse från hälso- och miljöskyddssynpunkt avseende bl.a. kemiska produkter och varor.¹⁰⁴ Det innebär att regeringen kan besluta om förbud och andra villkor i fråga om kemiska produkter eller varor som behandlats med en kemisk produkt. Sådana nationella förbud och begränsningar återfinns främst i

---

⁹⁸ Fibermärkningsförordningen (EU) nr 1007/2011.

⁹⁹ Fibermärkningsförordningen (EU) nr 1007/2011, Skäl 26 i ingressen samt artiklarna 24 och 25.

¹⁰⁰ COM(2013) 656 final, Report from the commission to the european parliament and the council regarding possible new labelling requirements of textile products and on a study on allergenic substances in textile products.

¹⁰¹ Miljöbalken (1998:808), 2 kap. 3 §.

¹⁰² Denna s.k. produktvalsprincip eller utbytesprincip finns i Miljöbalken (1998:808), 2 kap. 4 §. Den kommer till uttryck även inom EU, bl.a. genom Fördraget om europeiska unionens funktionsätt (FEUF, 2012/C 326/01), Artikel 191.2.

¹⁰³ Regeringens proposition 1997/98:45, Miljöbalk, I s. 226 f.

¹⁰⁴ Kemikalieinspektionen har bemyndigats att meddela föreskrifter med stöd av punkt 3. Se 25 § förordningen (2008:245) om kemiska produkter och biotekniska organismer.

förordningen (1998:944) om förbud m.m. i vissa fall i samband med hantering, införsel och utförsel av kemiska produkter.

Förordningen (1998:944) om förbud m.m. i vissa fall i samband med hantering, införsel och utförsel av kemiska produkter

I denna regeringsförordning samlas nationella regleringar som träffar enskilda kemiska ämnen, blandningar och produktgrupper. Här återfinns bestämmelser om bland annat kadmium, vissa klorerade lösningsmedel och kvicksilver. I samma förordning bemyndigas Kemikalieinspektionen att meddela föreskrifter om undantag samt meddela dispens från förbuden. Det finns en bestämmelse som till viss del träffar textil. Det handlar om 16 § som förbjuder saluhållning och överlåtelse av *sjukvårds- och sanitetsartiklar, klädesplagg och material till sådana* samt hushållsgods om dessa varor innehåller eller har behandlats med en kemisk produkt som kan befaras medföra skada på människor. Bestämmelsen tillkom före miljöbalken. På grund av dess allmänna avfattning får det anses oklart om den går att tillämpa i praktiken.¹⁰⁵

Produktsäkerhetslagen (2004:451)

Den svenska produktsäkerhetslagen genomför EU:s produktsäkerhetsdirektiv¹⁰⁶ i svensk lag. De centrala bestämmelserna i lagen är subsidiära i förhållande till andra författningar. Lagens syfte är att säkerställa att varor och tjänster som tillhandahålls konsumenterna inte orsakar skada på person. I det följande kommer enbart varor att beröras. Tillämpningsområdet för lagen är varor som tillhandahålls i näringsverksamhet och i offentlig verksamhet om varorna är avsedda för konsumenterna eller kan antas komma att användas av konsumenterna. Lagen ställer krav på att alla varor och tjänster som näringsidkare erbjuder konsumenterna ska vara säkra. Enligt lagen är en vara säker om den vid normal användning inte ger någon risk, eller låg risk, för människors hälsa och säkerhet. Lagen gäller inte varor som enbart är avsedda för yrkeslivet (såsom t.ex. arbetskläder). Lagen gäller inte heller skador på miljön. Lagen ger en tillsynsmyndighet (Konsumentverket eller annan myndighet som regeringen bestämmer) möjlighet att bl.a. ålägga en näringsidkare att lämna säkerhetsinformation, eller förbjuda en näringsidkare att fortsätta tillhandahålla varor som kan antas vara farliga. Enligt EU:s produktsäkerhetsdirektiv kan kommissionen på EU-nivå besluta om tillfälliga förbud om en produkt medför en allvarlig risk för konsumenternas hälsa och säkerhet.¹⁰⁷ Sådana förbud gäller i allmänhet ett år i taget men kan förlängas i vissa fall. Syftet med åtgärden är att ett förbud sedermera ska placeras i den lagstiftning det närmast hör. Denna möjlighet i produktsäkerhetsdirektivet har använts för att bl.a. förbjuda vissa ftalater i leksaker och biociden dimetylfumarat som användes i möbler och skodon. De båda förbuden har sedermera överförts till Reach. EU:s produktsäkerhetsdirektiv är för närvarande föremål för en översyn och kan komma att ersättas av en EU-förordning om produktsäkerhet.¹⁰⁸

6.2.3 Frivillig miljömärkning och begränsningslistor

Syftet med frivilliga miljömärken för textilvaror är att vägleda professionella inköpare och konsumenterna i deras val av textil med mindre negativ påverkan på hälsa och miljö. Några

---

¹⁰⁵ Kemikalieinspektionen 2012, Rapport 1/12, Bättre EU-regler för en giftfri miljö – rapport från ett regeringsuppdrag, Jfr. sid. 145.

¹⁰⁶ Produktsäkerhetsdirektivet 2001/95/EG.

¹⁰⁷ Produktsäkerhetsdirektivet 2001/95/EG, Artikel 13.

¹⁰⁸ Kommissionens webbplats 2015-10-23:

http://ec.europa.eu/consumers/consumers_safety/product_safety_legislation/product_safety_and_market_surveillance_package/index_en.htm

vanliga certifierade miljömärken är GOTS standard¹⁰⁹, nordiska miljömärkningen Svanen¹¹⁰, EU:s miljömärkning Eco-label, Öko-Tex¹¹¹, Bra Miljöval och Bluesign¹¹².

Enligt guiden från 2012 över miljömärkningar för textil finns det cirka 100 internationella standarder och märkningar, men endast cirka tio olika typer av miljömärkningar som ställer krav på textilproduktionen¹¹³. Utöver de frivilliga märkningarna kräver många textilföretag att deras leverantörer följer så kallade Begränsningslistor i syfte att begränsa innehållet av farliga ämnen i textil. Företagen kan ha olika krav vilket försvårar för vissa leverantörer, särskilt små importerande företag som kan ha svårt att säkerställa att deras krav uppfylls av leverantörer och underleverantörer. Begränsningslistorna är inte enhetliga och skiljer sig i detaljer i fråga om urvalet av kemikalier, gränsvärden och verifieringsmetoder. Hanteringen av olika krav är därför administrativt betungande.

De många miljömärkningarna samt frivilliga begränsningslistorna kan möjligtvis tolkas som att delar av textilbranschen anser att lagstiftningen idag är bristfällig vad gäller att möjligheterna att kontrollera användningen av farliga kemikalier i textilproduktion och deras förekomst i de färdiga varorna. Den svenska textilindustrin¹¹⁴ är positiv till en utveckling av EU:s lagstiftning på grund av de frivilliga initiativ som redan tillämpas inom branschen, till exempel det stora antalet listor över ämnen som bör begränsas (RSL) samt Öko-Tex 100. Det skulle innebära ett förenklat sätt för branschen att hantera kemikaliefrågorna mellan företag genom hela produktions- och distributionskedjorna.

6.2.4 Textillagstiftning i vissa EU-länder

I detta avsnitt beskrivs översiktligt vilka regler som finns på kemikalieområdet med bäring på textilprodukter i vissa andra länder i EU. De regler som beskrivs är sådana nationella regler som finns utöver de krav som EU-rätten ställer. Allmänt sett handlar reglerna om begränsningar av enskilda ämnen, särskilt pentaklorfenol (PCP) och formaldehyd som båda har biocidegenskaper. Många gånger kan det vara fråga om begränsningar som så småningom måste tas bort när harmoniserande EU-regler fullt ut träder i kraft.¹¹⁵ I det följande redogörs för reglerna i Danmark, Finland, Tyskland och Österrike.

Danmark

Danmark har en författning som förbjuder import, export, försäljning och användning av varor som innehåller 5 ppm eller mer av pentaklorfenol och dess salter och estrar.¹¹⁶

Finland

Vissa ämnen i textil regleras i finsk rätt. Med stöd i den finska konsumentlagstiftningen¹¹⁷ har ett antal rättsakter som reglerar enskilda ämnen antagits. Detta gäller bl.a. formaldehyd som

---

¹⁰⁹ www.global-standard.org

¹¹⁰ www.nordicecolabel.org

¹¹¹ www.oeko-tex.com

¹¹² www.bluesign.com

¹¹³ www.ecotextilelabels.com

¹¹⁴ Sveriges Textil- och Modeföretag (TEKO).

¹¹⁵ Reach, (EG) nr 1907/2006. Formaldehyd ingår i Reach bilaga XIV och har slutdatum för användning samt utsättning på marknaden utan tillstånd den 22 augusti 2017.

¹¹⁶ [Bekendtgørelse nr 854 af 05/09/2009](#) om forbud mod import, salg, anvendelse og eksport af varer, der indeholder pentachlorphenol (PCP).

¹¹⁷ Konsument säkerhetslagen (920/2011) 52 §.

har bestämmelser om högsta tillåtna halt.¹¹⁸ Bestämmelserna innebär att högsta tillåtna halt av formaldehyd i textil beror på användarens ålder och varaktigheten av hudkontakt.

Tyskland

I Tyskland finns bestämmelser om begränsningar som träffar ett antal textilrelevanta ämnen eller ämnesgrupper. Det finns ett förbud mot tillverkning av fyra arylaminer såsom 2-Naftylamin, 4-Aminobifenyl, Bensidin, 4-Nitrobifenyl som har använts som färgämne.¹¹⁹ Alla utom sistnämnda ämne i ämnesgruppen ingår i den befintliga uppräknings av begränsade aminer i post 43, tillägg 8 till Reach bilaga XVII. De tyska bestämmelserna innebär förbud mot tillverkning av dessa ämnen och blandningar med ämnena i en haltgräns över 0,1 viktprocent. Därutöver finns ett förbud även mot pentaklorfenol som säger att varor som behandlats med PCP inte får användas om de delar som behandlats innehåller mer än 5 mg/kg av detta ämne.¹²⁰ I samma förbudsförfattning finns även en begränsning avseende färgämnet 6-amino-2-etoxynaftaline som kan avge cancerframkallande aminer.¹²¹ Det får bara tillverkas och användas i slutna system. Samma gäller bis(klorometyl)eter som tidigare användes i textilindustrin.¹²² I en annan författning finns en begränsning i form av ett märkningskrav avseende formaldehyd.¹²³ Bestämmelserna innebär att vid en totalhalt på över 0,15 procent formaldehyd i en vara ska denna vara märkas med frasen ”Innehåller formaldehyd”.

Österrike

I Österrike finns det bestämmelser avseende begränsningar av vissa farliga kemiska ämnen, blandningar och varor i en författning som kallas Chemikalien Verbotssverordnung 2003¹²⁴. Exempelvis återfinns i dess 8 § finns en begränsning avseende PCP. I paragrafens andra stycke finns en bestämmelse som säger att tillverkning, försäljning och användning av färdiga varor som innehåller mer än 5 ppm av PCP dess salter eller dess estrar är förbjuden.¹²⁵ I en särskild ”formaldehydförordning” anges i en bestämmelse att textil som kommer i kontakt med huden och som innehåller mer än 0,15 procent av detta ämne ska märkas med frasen ”Innehåller formaldehyd”.¹²⁶

6.3 Tillsynsansvar och anmälan om misstänkt brott

Kemikalieinspektionen samt de kommunala miljö- och hälsoskyddsnämnderna utövar tillsyn av de regler som begränsar förekomsten av ämnen i textil. De regler som kontrolleras är begränsningar i Reach, informationsplikten som gäller för särskilt farliga ämnen i varor i

---

¹¹⁸ [Statsrådets förordning om de högsta tillåtna mängderna formaldehyd i vissa textilprodukter](#) 10.5.2012/233. Den strängaste haltgränsen är 30 mg/kg för barn under 2 år och upp till 300 mg/kg för bl.a. vissa inredningstextil.

¹¹⁹ [Verordnung zum Schutz vor Gefahrstoffen](#) (Gefahrstoffverordnung – GefStoffV), Vom 26. November 2010 (BGBl. I S 1643). Förbuden finns i 16 § samt bilaga II (Besondere Vorschriften für bestimmte Gefahrstoffe, nummer 2.

¹²⁰ GefStoffV, bilaga II, nummer 3.

¹²¹ GefStoffV, bilaga II, nummer 6, post 1. Nummer 6 innehåller en lista med starkt cancerframkallande ämnen.

¹²² GefStoffV, bilaga II, nummer 6, post 2.

¹²³ [Bedarfsgegenständeverordnung](#), (BGBl. 1998 I S. 5), Bilaga 9 (§ 10 punkt. 3);

¹²⁴ Verordnung des Bundesministers für Land- und Forstwirtschaft, Umwelt und Wasserwirtschaft über weitere Verbote und Beschränkungen bestimmter gefährlicher Stoffe, Zubereitungen und Fertigwaren (Chemikalien-Verbotsverordnung 2003 - [Chem-VerbotsV 2003](#))

¹²⁵ I paragrafens första stycke finns en begränsning av PCP som kopierar den begränsning som numera återfinns i Reach, bilaga XVII, post 22. En sådan reglering anses egentligen inte tillåten enligt EU-rätten.

¹²⁶ 2 § punkt 2 i Verordnung des Bundesministers für Umwelt, Jugend und Familie vom 12. Februar 1990 über Beschränkungen des Inverkehrsetzens und über die Kennzeichnung formaldehydhaltiger Stoffe, Zubereitungen und Fertigwaren (Formaldehydverordnung) StF: [BGBl. Nr. 194/1990](#)

Reach samt märkning enligt Biocidförordningen. I vissa fall är även begränsningarna i POPs-förordningen av intresse. Tillsyn av textil baseras ofta på kemiska analyser som utförs på de stickprov myndigheterna valt ut.

När analyser påvisar förekomst av ett ämne som överskrider ett gränsvärde kontaktas företagen som har släppt ut varan på marknaden för att utreda vilka åtgärder de kommer att vidta. Företaget kan tvingas återkalla varorna från sina kunder om dessa är återförsäljare och myndigheterna kan besluta om försäljningsförbud i de fall då företaget inte frivilligt slutar sälja varan.

När ämnen upptagna på kandidatförteckningen påträffas i textil i halter som överskrider 0,1 viktprocent kontaktas företagen i leverantörskedjan för att undersöka om informationsplikten i Reach har följts. Kontroller kan även initieras av uppgifter som kommer in till myndigheterna genom exempelvis anmälningar från konsumenter eller organisationer som låtit utföra tester. I de fall konsument hör av sig är det oftast att en inköpt vara påverkat hälsan på grund av en doft.

Anmälan om misstänkt brott enligt miljöbalken lämnas in till miljöåklagaren i de fall begränsade ämnen som till exempel arylaminer påvisas i en halt som överskrider gränsvärdet eller då ett företag bedöms inte ha informerat sina mottagare om innehåll av ämnen på kandidatförteckningen. Miljöåklagaren gör sedan en bedömning om förundersökning ska inledas. Straffskalan för de två brotten som är aktuella – miljöfarlig kemikaliehantering och bristfällig miljöinformation – är böter eller fängelse i högst två år och tillsynsmyndigheterna är skyldiga att anmäla misstanke om brott.

6.3.1 Kemikalietillsyn av textil

Kemikalieinspektionen har de senaste åren genomfört tillsynsprojekt över textilbranschen ur flera olika aspekter. Se tabell med resultat nedan (samt Kemikalieinspektionens webbsida ¹²⁷)

Hittills har nio anmälningar lämnats till miljöåklagaren för överträdelser som gäller textil i samband med projekten som listas i tabellen nedan. I samtliga fall har förbjudna arylaminer påvisats i halter över gränsvärdet i textilierna.

Kemikalieinspektionen utför stickprov och resultaten nedan visar därför inte en exakt bild av verkligheten, men kan ge en indikation om hur det ser ut. Det finns ingen korrelation mellan de varor som myndigheten hittade förbjudna ämnen i. Till exempel har förbjudna arylaminer påvisats i konstfiber, bomull och ull. Färgerna på den testade textilen har varit ljusa, starka eller mörka.

Tabell 2 Tillsynsprojekt och förbjudna ämnen i textil

År	Projekt	Antal testade varor på labb	Antal varor med DMF	Antal varor med arylaminer	Antal varor med nonyl-fenoletoxilat	Antal varor med azofärgämnen på kandidatförteckningen	Antal åtalsanmälningar
2007	Skalkläder	Inga analyser	-	-	-	-	0
2009	Barn & Textil	Inga analyser	-	-	-	-	0
2009-2010	Jeans	18	0	-	-	-	0

¹²⁷ <http://www.kemi.se/sv/Innehall/Publikationer/Tillsyn/>

2010	Barnvagnar och åkpåsar	10	-	0	-	-	0
2012	Bilbarnstolar & överdrag	14	-	0	-	-	1 ¹²⁸
2013	Hudnära plagg	110	-	3	35	-	3
2013	Möbeltextil	74	-	0	11	0	3 ¹²⁹
2013	Maskeradkläder	81	-	2		-	2
2014	Interiörtextil	50	-	3	3	0	4 ¹³⁰
2014	Märkning enligt biocidförordningen	Inga analyser	-	-	-	-	0
2015	Skor & fritidskläder	192	-	1	1	0	Ej klart ännu

Förklaring

- Ett streck (-) i tabellen betyder att inga analyser genomförts i projektet för det ämnet. I jeans-projektet analyserades endast efter antimögelmedlet dimetylfumarat (DMF).
- Nonylfenoletoxilat finns på kandidatförteckningen.
- I projekten Skalkläder, samt Barn och Textil skedde inspektion på plats, men inga varuprover skickades på analys.

Analyser av ämnen i textil har genomförts även i projekt som inte varit direkt inriktade mot textil. Under ett tillsynsprojekt 2012-2013 testades 21 leksaker av textil, däribland dockkläder, mjukdjur och tygbollar. Förbjudna arylaminer hittades då i dockkläder varpå en anmälan upprättades och skickades till miljöåklagaren.

Vid en egenkontroll, under våren 2015, upptäckte en större aktör på marknaden att ett förbjudet ämne fanns i en av deras bäddtextilier. Företaget informerade Kemikalieinspektionen om detta och eftersom bäddtextilen varit till försäljning, skickade myndigheten en anmälan till åklagaren. Kemikalieinspektionen planerar att under 2016 att ha ett textilprojekt delvis inriktat mot bäddtextil.

¹²⁸ Åtalsanmälan 2012 var för att mjukplasten i en bilbarnstol innehöll en ftalat.

¹²⁹ De åtalsanmälningar som skedde i projektet 2013 var för SVHC-ämnena i fyllning och konstkläder, det vill säga ej i material som omfattas av definitionen för textil.

¹³⁰ 2014 påträffades azofärgämnen i tre textilier (två kuddfodral och ett överkast). Ett av företagen var inte direktimportör. I det fallet kontaktades även deras leverantör. Totalt fyra företag åtalsanmälades i projektet.

6.3.2 **Brist på regler försvårar tillsyn över textil**

Tillsynen försvåras av bristen på regler och begränsningar för textil. Det finns inte heller några dokumentationskrav enligt vilka man kan utöva tillsyn. Detta kan jämföras med reglerna för elektriska varor eller leksaker, där det finns krav på bland annat en EU-försäkran. Tillsynen har ändå varit effektiv i ett upplysande syfte hos de aktörer som har varit ovetande om att det överhuvudtaget finns regler för kemiska ämnen i textil.

7 **Konsekvensutredning**

7.1 **Problembild**

I närmast föregående regeringsuppdrag om textil, 2014, visade Kemikalieinspektionen att det förekommer över 350 kemiska ämnen med särskilt farliga egenskaper som har en rapporterad användning i textilproduktion. Vi visade även på att det finns stora problem med bristande information om innehållet av kemikalier i textil på marknaden, bland annat på grund av långa och komplexa leverantörskedjor. En utförligare beskrivning av problembilden finns i avsnitt 6.

7.2 **Syfte och målsättningar**

De föreslagna åtgärderna i föreliggande rapport, syftar till att minska människors exponering för farliga ämnen som finns i textil samt att minska negativa effekter på miljön på grund av att farliga ämnen i textil läcker ut i miljön. Åtgärderna syftar också till att förbättra tillgängligheten på information om vilka farliga ämnen som finns i den textil som sätts ut på marknaden. Ett av åtgärdsförslagen syftar dessutom till minskad konsumtion av jungfrulig textilråvara vilket är ett delmål inom avfallsområdet.

7.3 **Marknadsmislyckanden bakom problemen**

Det finns flera marknadsmislyckanden som ligger bakom den fortsatta förekomsten av miljöfarliga- och hälsofarliga ämnen i textil. Det ena är det bristen på information. För att en marknad skall fungera bra så måste konsumenten ha en möjlighet att välja bort alternativ som exempelvis är skadliga för hälsan. Så är inte fallet idag eftersom textil inte har någon innehållsdeklaration för kemikalier. Dessutom skulle få människor ha de kunskaper som krävs för att förstå en sådan deklaration. För att kompensera denna brist har textilbranschen gjort ansträngningar för att undvika att hälso- och miljöskadliga ämnen finns i deras textil.

Det andra marknadsmislyckandet är att en del kemiska ämnen inte i första hand orsakar någon skada för en enskild konsument. Först i ett senare skede, när ett stort antal konsumenter köper textil som innehåller dessa ämnen, uppstår skador på miljön. I detta fall är marknadsmislyckandet att konsumtionen av varor som innehåller dessa ämnen orsakar en *negativ extern effekt*¹³¹. Eftersom konsumenten inte drabbas personligen av skadan denne är med och bidrar till, är betalningsviljan för att undvika kemikalierna låg. Alternativt finns en betalningsvilja, men konsumenten är inte beredd att lägga ner den tid och energi som krävs för att informera sig om frågan.

---

¹³¹ En extern effekt föreligger om en ekonomisk transaktion påverkar nyttan för tredje part. Externaliteter kan vara både positiva och negativa.

7.4 Val av åtgärder att analysera

En viktig del av arbetet i detta uppdrag har varit att hitta åtgärdsförslag som är möjliga att genomföra givet den harmoniserade kemikaliepolitiken i EU. Det har även varit prioriterat att hitta åtgärder som är nya, det vill säga inte pågår eller skulle kunna påbörjas inom ramen för Kemikalieinspektionens eller EU:s befintliga löpande arbete. Dessa två kriterier har satts upp som skall-krav i utredningsarbetet. I tabell 3 visas de viktigaste av de förslag som har diskuterats i utredningsarbetet. Förslag till åtgärder som uppfyller bägge dessa skall-krav har analyserats vidare.

Tabell 3. Tabell över vilka åtgärder som lever upp till skall-kraven

Åtgärder:	Genomförbart? Dvs kompatibel med EU-rätt? (Skall krav)	Ej pågående åtgärd, eller åtgärd som kan prioriteras inom ramen för rådande arbete. (Skall krav)
Utveckling av särskild produktlagstiftning för textil	Ja	Ja
En nationell begränsning av vissa azofärgämnen i textil	Ja ¹³²	Ja
Punktskatt på kläder och hemtextil	Ja ¹³³	Ja
Märkning av allergiframkallande ämnen i textil genom begränsning enligt Reach	Ja	Pågår -> ingår i referensalternativet
Fler förbjudna ämnen på EU-nivå, till exempel grupp begränsning av CMR-ämnen i varor enligt Reach. 68.2	Ja	Pågår -> ingår i referensalternativet
Fler klassificerade ämnen på EU-nivå	Ja	Pågår -> ingår i referensalternativet
Nationella förbud av biocider, ftalater, perfluorerade ämnen eller CMR-ämnen i kläder och hemtextil	Nej -> utgår ¹³⁴	Ja
Nationellt krav på innehållsdeklaration för textil	Nej -> utgår	Ja
Miljömärkning av textil	Ja	Pågår -> ingår i referensalternativet
Kemikalietillsyn av textil	Ja	Pågår -> ingår i referensalternativet
Kemikalienätverk för textilbranschen	Ja	Pågår -> ingår i referensalternativet
Standard för information i leverantörskedjan, frivilliga internationell standard	Ja	Pågår -> utgår

¹³² Enligt Kemikalieinspektionens bedömning

¹³³ Givet att den utformas på rätt sätt.

¹³⁴ Det juridiska läget är komplext och det finns stora svårigheter med att begränsa dessa ämnen nationellt eftersom EU har harmoniserad lagstiftning på området.

Möjligheten att driva en utökad begränsning av azofärgämnen genom en teknisk anpassning av Reach ingår ej i tabellen. Kemikalieinspektionen avser att ta fram ett förslag på begränsningar om det finns förutsättningar för att de kommer att genomföras.

Genomgången ovan visar att endast tre förslag uppfyller skall-kriterierna att åtgärden är förenlig med EU-rätten, samt inte är en redan pågående åtgärd, eller en åtgärd som kan genomföras inom ramen för rådande verksamhet. De tre är:

- särskild produktlagstiftning för textil i EU
- punktskatt på kläder och hemtextil,
- nationell begränsning av vissa azofärgämnen i textil

Dessa förslag kommer därför i konsekvensanalysen att ställas mot ett referensalternativ som innebär att allt pågående arbete som görs idag fortsätter men att inga ytterligare åtgärder vidtas.

7.4.1 Referensalternativet

Det pågår en rad aktiviteter som på olika sätt leder fram till minskad förekomst av farliga ämnen i textil. I konsekvensanalysen omfattar referensalternativet alla de åtgärder som redan pågår (se tabell 3) bland annat inom ramen för EU:s kemikaliearbete.

7.4.2 Frivilligt arbete i textilbranschen

I detta stycke försöker vi ge en bild av, om farliga kemikalier minskar eller ökar i varor av textil oavsett vilka regleringar som genomförs. De aktiva företagen försöker ha ett proaktivt förhållningssätt och frivilligt fasa ut kemikalier. Exempelvis är cirka 90 företag i textilbranschen anslutna till Swereas Kemikaliegrupp som ger ett professionellt stöd i kemikaliefrågor. Företag som H&M och IKEA arbetar vidare mot fastställda hållbarhetsmål till 2020. Bland mellanstora företag ökar medvetenheten och det pratas alltmer om hållbara produkter, som tillverkats på ett hållbart sätt och om cirkulära flöden för textila material. Det startar nya, små företag som har en tydlig hållbarhetsprofil. Fler företag kommer att ha så kallade ”Bra val”-kollektioner, som en del av sortimentet.

Samtidigt finns det mottrender som kan leda till ett ökat användande av oönskade kemikalier: Ständig produktutveckling av nya funktioner, material och egenskaper. Fortsatt snabba kollektionsväxlingar vilket leder till fortsatt hög konsumtion, stora avfallsmängder samt ständigt snabba produktionsomställningar.

Det frivilliga arbetet förutsätts ingå i samtliga alternativ i konsekvensanalysen, inklusive i referensalternativet.

7.5 Aktörer som berörs av förslagen

I rapporten *Modebranschen i Sverige*¹³⁵ har statistik över företag inom modebranschen tagits fram. Statistiken omfattar klädföretag inom agentur, parti- eller grosshandel, butikshandel, postorder eller e-handel samt tillverkning. Det innebär att statistiken till stora delar omfattar samma målgrupp som förslagen på åtgärder i denna rapport gör. Avgränsningen fångar dock inte upp företag inom hemtextil. Denna grupp är dock betydligt mindre än den för kläder varför uppgifterna fortfarande är relevanta. Tillväxtverket har även uteslutit H&M i sin rapport eftersom det företaget är så stort att det påverkar resultaten för mycket.

---

¹³⁵ Modebranschen i Sverige, statistik & analys, 2015. Rapport 0176, Tillväxtverket, Stockholm januari 2015.

Tabell 4: Branschstruktur efter företagens storlek 2012, exklusive H&M¹³⁶

	Enmans- företag	Mikro- företag	Små företag	Medelstora företag	Stora företag
Företag					
Antal	10 638	5 679	625	95	23
Andel	62 %	33 %	4 %	1 %	0,1 %
Anställda					
Antal	0	14 909	12 192	9 890	19 999
Andel	0 %	28 %	23 %	18 %	32 %
Huvudsakligt sysselsatta¹⁰					
Antal	1 808	14 909	12 192	9 890	19 999
Andel	3 %	27 %	22 %	18 %	31 %
Inhemsk omsättning					
Mnkr	5 209	30 311	21 773	13 996	24 877
Andel	6 %	24 %	25 %	16 %	29 %
Export					
Mnkr	642	2 473	6 844	5 548	7 476
Andel	3 %	11 %	30 %	24 %	33 %
Summa omsättning					
Mnkr	5 851	22 784	28 617	19 544	32 353
Andel	5 %	21 %	26 %	18 %	30 %

De flesta företag i Modebranschen är enmansföretag (63 procent) eller mikroföretag med 1-9 anställda (33 procent). De små företagen med 10-49 personer anställda utgör 4 procent av antalet och de med 250 anställda eller fler utgör 0,1 procent av antalet. Detta följer i stort näringslivet som helhet. Om man summerar antalet företag ovan så blir antalet cirka 17 000 varav en stor andel är småföretag. Många av dessa företag är inte själva importerande företag utan köper in varor från andra.

Med bakgrund av ovanstående kommer nya regler på textilområdet att träffa många små företag som saknar egen kemikaliekompetens.

7.6 Förslagets överensstämmelse med EU-rätten

Se avsnitt 6.2.

7.7 Jämförande kriterieanalys av regleringsalternativen

Eftersom ingen av åtgärderna är färdigutredda och två av dem befinner sig på en relativt teoretisk nivå utan färdiga detaljer så går det inte att göra några avancerade beräkningar av åtgärdernas effekter. Istället har vi valt att bedöma de principiella effekterna av de tre olika åtgärderna genom en kriterieanalys. Kriterieanalysen fokuserar på de faktorer som är relevanta för just dessa tre åtgärder och de särdrag som skiljer dem åt. Omdömet som respektive åtgärd får, bygger på projektgruppens bedömningar.

¹³⁶ Modebranschen i Sverige, statistik & analys, 2015. Rapport 0176, Tillväxtverket, Stockholm januari 2015.

Tabell 5. Kriterieanalys av åtgärderna

	Ny EU-lag	Punkt-skatt	Nationellt förbud av vissa azoämnen	Referensalternativet, inkl Reacharbetet ¹³⁷
Måluppfyllelse 1. Andel av de särskilt farliga ämnen som förekommer i textil, som träffas av regleringen	+++	+ / +++	+	++
Måluppfyllelse 2. Andel av de träffade särskilt farliga ämnena som förväntas försvinna från marknaden	+++	++	+++	+++
Måluppfyllelse 3. Ökad informationsöverföring om kemikalieinnehåll i textil	+++	++	+	++
Måluppfyllelse 4. Minskad användning av jungfrulig råvara.	0	+++	0	0
Företagens administrativa kostnader	--	---	-	--
Påverkan på mindre företag	--	---	--	--
Påverkan på statens utgifter för administration och kontroll	-	---	0/-	-
Påverkan på företagets konkurrensförhållanden	0	---	0	0
Påverkan på statens intäkter	0	+++	0	0
Tidsram. Åtgärden kan genomföras på kort sikt	0	++	+++	++
Rådighet. Sverige har egen rådighet över åtgärden	0	++	++	+

Tabell 6. Förklaring av viktningskriterierna

Ranking av positiva kriterier		Ranking av negativa kriterier	
Hög	+++	Hög	---
Medelhög	++	Medelhög	--
Låg	+	Låg	-
Ingen/obetydlig	0	Ingen/obetydlig	0

7.8 Konsekvenser av särskild produktlagstiftning för textil i EU

Då det inte finns något färdigt förslag på hur en enhetlig lagstiftning för textil skulle kunna se ut har vi gjort det osäkra antagandet att en sådan lagstiftning skulle komma att likna RoHS-direktivet eller leksaksdirektivet i sin uppbyggnad och i sina effekter. Dock ger analysen en

¹³⁷ Referensalternativet jämförs inte, som de andra åtgärderna, mot referensalternativet utan mot dagens situation.

god bild av på vilka sätt effekterna av detta förslag skiljer sig från effekterna av de andra två förslagen.

Måluppfyllelse 1. Andel av de särskilt farliga ämnen som förekommer i textil, som träffas av regleringen

Bedömningen är att en hög andel av de särskilt farliga ämnena som förekommer i textil skulle komma att omfattas av en ny produktlagstiftning. Denna bedömning är naturligtvis osäker. Det kan även bli så att EU-kommissionen väljer att gå fram med en relativt kort lista på ämnen.

Måluppfyllelse 2. Andel av de träffade särskilt farliga ämnen som förekommer i textil, som förväntas försvinna från marknaden

En ny enhetlig produktlagstiftning för textil i EU skulle i hög grad bidra till att de ämnen som en sådan lagstiftning skulle omfatta försvann från textil på marknaden. Detta eftersom EU-länderna står för en så stor del av världens konsumtion av textil att tillverkarna i hög omfattning skulle anpassa sig till EU:s uppställda krav. Det som drar ner omdömet är att EU-kommissionen i normala fall inför en rad undantag för vissa användningar från sina egna regler.

Måluppfyllelse 3. Ökad informationsöverföring om kemikalieinnehåll i textil

En produktlagstiftning för textil torde rimligen komma att omfatta ökade informationskrav och innehållsdeklaration för textila varor, åtminstone i leverantörsledet. Genom att agera gemensamt har EU goda förutsättningar att ställa höga krav på ökad informationsöverföring hos leverantörerna.

Måluppfyllelse 4. Minskad användning av jungfrulig råvara.

Denna åtgärd väntas inte påverka konsumtionen av textil.

Företagens administrativa kostnader

Denna åtgärd antas ha en medelhög påverkan på företagens administrativa kostnader. Å ena sidan kommer sannolikt ett stort antal ämnen omfattas och de ökade kraven på dokumentation vara relativt höga, å andra sidan inför samtliga EU-länder samma regleringar samtidigt vilket innebär att de flesta leverantörerna tvingas anpassa sin tillverkning och sina informations-system till de nya regleringarna. Detta håller nere de europeiska ländernas administrativa kostnader.

Påverkan på mindre företag

De mindre företagen kommer att påverkas på ett likartat sätt som övriga företag.

Påverkan på statens utgifter för administration och kontroll

Om en mer omfattande lagstiftning införs för kemikalier i textil kommer myndigheternas tillsynsarbete behöva bli mer omfattande. Kostnaden bedöms bli relativt låg.

Påverkan på företagens konkurrensförhållanden

Eftersom de flesta länder i Europa skulle omfattas av den nya lagstiftningen så skulle inte konkurrensförhållandena snedvridas inom EU. En viss snedvridning av konkurrensen skulle kunna ske i förhållande till icke-EU-länder. Dock antas inte de nya reglerna, här är dock osäkerheten stor, leda till några större prisökningar i konsumentledet varför en ökning av handeln med länder utanför EU torde bli obetydlig.

Påverkan på statens inkomster

Denna åtgärd väntas inte påverka statens inkomster.

Tidsram

Åtgärden bedöms genomförbar först på längre sikt. Denna bedömning bygger på den sittande EU-kommissionens avsikt att vara restriktiv med ny lagstiftning samt att Sverige inte nådde framgång med förslaget att utveckla Fibermärkningsförordningen.

Rådighet

Sveriges rådighet över denna åtgärd är låg, eftersom Sverige är ett av 28 länder i EU som behöver vara överens.

Samråd

Under samråd med den externa referensgruppen den 12 oktober 2015 framkom bland annat följande synpunkter:

- Generellt är en harmoniserad reglering på EU-nivå bra. En sammanhållande reglering av kemikalier i textil är bra.
- En textillag behövs inte, eftersom Reach finns och man bör arbeta genom den.
- Kunskapsnivån måste höjas hos såväl konsumenter som hos företag.

7.9 Konsekvenser av nationellt förbud av vissa azofärgämnen

Måluppfyllelse 1. Andel av de särskilt farliga ämnen som förekommer i textil, som träffas av regleringen

Åtgärden skulle träffa ett mindre antal särskilt farliga ämnen som förekommer i textil, i det här fallet CMR-ämnen. Måluppfyllelse 1 bedöms som låg.

Måluppfyllelse 2. Andel av de träffade särskilt farliga ämnena som förekommer i textil, som förväntas försvinna från marknaden

De ämnen som träffas av regleringen förväntas försvinna från marknaden i hög grad.

Måluppfyllelse 3. Ökad informationsöverföring om kemikalieinnehåll i textil

Importörerna måste öka sin kännedom om förekomsten av dessa ämnen i de varor som de importerar. Därför kommer åtgärden leda till en viss (låg) ökning av informationsöverföring.

Måluppfyllelse 4. Minskad användning av jungfrulig råvara.

Åtgärden har ingen effekt på användningen av jungfrulig råvara.

Företagens administrativa kostnader

Eftersom åtgärden innebär en särreglering som enbart gäller Sverige så uppstår en del administration för företagen. För större företag som redan ställer krav på sina leverantörer torde det inte bli något större problem då det rör sig om få ämnen. De administrativa kostnaderna bedöms bli relativt låga.

Påverkan på mindre företag

Mindre företag kan få det svårare att på egen hand kontrollera ämnen som enbart är förbjudna i Sverige. Merkostnaden för dessa bedöms därför bli medelhög.

Påverkan på statens utgifter för administration och kontroll

Redan idag görs kontroller av textiliers innehåll av CMR-ämnen. Åtgärden förväntas därför endast leda till låga eller obetydliga öknings av statens kostnader för tillsyn och kontroll.

Påverkan på företagens konkurrensförhållanden

Åtgärden bedöms inte påverka företagens konkurrensförhållanden eftersom alla företag i Sverige drabbas på samma sätt. Kostnadsökningarna för konsumenterna bedöms inte bli så stora att den internationella e-handeln skulle öka.

Påverkan på statens intäkter

Denna åtgärd leder inte till ökade intäkter för staten.

Tidsram

Åtgärden bedöms kunna genomföras inom en kort tidsram, det vill säga inom 6-18 månader.

Rådighet

Kemikalieinspektionen bedömer att Sverige har rådighet att genomföra åtgärden. Dock kan andra aktörer göra andra bedömningar. Sveriges rådighet bedöms därför vara medelhög.

Samråd

Under samråd med den externa referensgruppen den 12 oktober 2015 framkom bland annat följande synpunkter:

- Åtgärden kan fungera proaktivt och ge effekt snabbt. En sådan åtgärd måste samtidigt kompletteras av aktivitet på EU-nivå.
- Åtgärden är inte konkurrensneutral. Reach finns och man bör arbeta genom den.

7.10 Konsekvenser av punktskatt med kemikalieavdrag på kläder och hemtextil

Måluppfyllelse 1. Andel av de särskilt farliga ämnen som förekommer i textil, som träffas av regleringen

Det är i dagsläget svårt att säga hur stor andel av de särskilt farliga ämnen som förekommer i textil, som kan förväntas träffas av en punktskatt. Frågan bör utredas först. Preliminärt bedöms dock en låg till medelhög andel av ämnena att träffas eftersom det måste vara möjligt att mäta förekomsten av de aktuella ämnena till en inte alltför hög analyskostnad. Om det går att hitta effektiva mätmetoder för en högre andel så finns det inget hinder att höja andelen ämnen.

Måluppfyllelse 2. Andel av de träffade särskilt farliga ämnena som förekommer i textil, som förväntas försvinna från marknaden

En skatt får ner förekomsten av beskattningsämnen via tre olika effekter. Den första effekten är att kläder blir dyrare generellt vilket leder till en minskning av inköpen av kläder med i storleksordningen 4-7 procent av marknaden (Se beräkning under Måluppfyllelse 4, nedan). Den andra effekten är att kläder som innehåller farliga ämnen får en ännu högre skatt. Det kommer leda till att ännu fler undviker dessa kläder till förmån för kläder utan dessa ämnen samt att klädkedjorna aktivt kommer att ta bort dessa kläder ur sitt sortiment. Sammantaget väntas andelen kläder som innehåller beskattningsämnen minska mycket när det gäller ämnen där det finns substitut tillgängliga medan minskningen kommer att bli relativt låg för varor där substitut för beskattningsämnena saknas. Den sammanlagda effekten bedöms bli medelhög.

Måluppfyllelse 3. Ökad informationsöverföring om kemikalieinnehåll i textil

En skatt kommer att öka informationen om förekomsten av beskattningsämnen i textil i importledet. Om skatten kompletteras med något krav på information till slutkonsumenten kan informationstillgången även öka i konsumentledet. Dock har tidigare förslag på kemikalieskatter inte innehållit något sådant förslag varför ett sådant krav skulle behöva utredas. Sammantaget bedöms att en skatt leder till en medelhög ökad tillgång på information om kemikalieinnehållet i textil och främst i importörsledet.

Måluppfyllelse 4. Minskad användning av jungfrulig råvara

Åtgärden förväntas leda till en minskning av försäljningen av de beskattade varorna med i storleksordningen 5-8 procent. Beräkningen av denna siffra bygger på att punktskatten ökar varornas slutpris med i genomsnitt 10 procent, att skatteundandragande och ökad internationell e-handel innebär att 15 procent av varorna inte blir beskattade samt att egenpriselasticiteten för kläder uppgår till -0,785¹³⁸. Detta är en relativt hög minskning. Minskningen kommer bli störst för kläder som har ett lågt pris vilket indirekt kommer att gynna varor med en något högre kvalitet.

Företagens administrativa kostnader

Företagens administrativa kostnader blir höga. Åtgärden skulle innebära kostnader för att inhämta dokumentation från leverantörerna, genomföra kemiska analyser samt administrera skattebetalningar. Det är även ett stort antal företag som skulle bli skatteskyldiga.

Påverkan på mindre företag

Mindre företag drabbas proportionellt högre av de administrativa kostnaderna vilket innebär att en punktskatt kostnad för mindre företag blir hög.

Påverkan på statens utgifter för administration och kontroll

En punktskatt på textil skulle leda till relativt sett höga administrativa kostnader för kontrollmyndigheter såsom Skatteverket och Tullverket.

Påverkan på företagens konkurrensförhållanden

En punktskatt på textil skulle leda till försämrade konkurrensförhållanden för svenska företag eftersom konkurrerande, internationell e-handel skulle gynnas av att inte behöva betala skatt. 12 procent¹³⁹ av alla kläder och skor handlades via e-handel år 2014, varav sannolikt en stor andel från Sverige. En inhemsk punktskatt skulle öka denna andel något. Den negativa snedvridningen bedöms vara hög.

Påverkan på statens intäkter

Statens inkomster av en skatt bestäms till stor del av hur stor försäljningen är av de skattepliktiga varorna, hur hög den genomsnittliga skattenivån blir samt av hur stort bortfall som minskad konsumtion, ökad internationell e-handel och skatteundandragande leder till. I detta skede görs endast en grov uppskattning av de tänkbara skatteintäkterna där det antas att skattepliktiga varor blir beklädnadsartiklar, andra beklädnadsartiklar samt hushållstextil enligt tabell 7 nedan. Andra möjliga avgränsningar går förstås att göra, se exempel på närliggande varugrupper i tabell 7 nedan. Om denna avgränsning av skattepliktiga varor skulle göras så skulle hushållens sammanlagda konsumtion uppgå till 78 miljarder årligen. Till detta tillkommer myndigheter och företags konsumtion vilken kanske uppgår till 10 procent av

---

¹³⁸ Martinez, Lauren A., "The Country-Specific Nature of Apparel Elasticities and Impact of the Multi-Fibre Arrangement" (2012). Honors Projects. Paper 49. Tabell 21. http://digitalcommons.macalester.edu/economics_honors_projects/49

¹³⁹ E-barometern 2014. Postnord. <http://www.hui.se/statistik-rapporter/index-och-barometrar/e-barometern>

hushållens vilket skulle innebära en total konsumtion på 86 miljarder årligen. Anta att den genomsnittliga skattenivån (efter eventuellt skatteavdrag) uppgår till 10 procent av försäljningspriset samt att konsumtionsminskningar, ökad internationell e-handel och skatteundandragande uppgår till 20 procent. Utan närmare finjusteringar av beräkningarna skulle de totala skatteintäkterna i så fall komma att uppgå till i storleksordningen 7 miljarder årligen.¹⁴⁰ Detta bedöms vara en hög intäkt.

Tabell 7. Hushållens konsumtion av en rad textilrelaterade varor, År 2014¹⁴¹

Varugrupp	Hushållens konsumtion enligt SCB, 2014. Mkr/år
Material till kläder	648
Beklädnadsartiklar	66 129
Andra beklädnadsartiklar	3 534
Skor mm	11 853
Möbler, belysning,	31 741
Mattor, inkl inlägg	2 320
Hushållstextil	8 783

Tidsram

Att besluta om och tillsätta en statlig utredning, genomföra denna, låta förslaget gå ut på remiss, passera lagrådet och slutligen bli en proposition som Riksdagen kan besluta om är en process som uppskattningsvis tar 2,5-3 år. Detta bedöms vara en medellång tidsram.

Rådighet

Sverige har nationell beslutanderätt inom skatteområdet men de skatter som införs måste följa en rad gemensamma principer för EU:s inre marknad. En skatt får bland annat inte betraktas som ett statsstöd. Rådigheten har därför bedömts vara medelhög.

Samråd

Under samråd med den externa referensgruppen den 12 oktober 2015 framkom bland annat följande synpunkter:

- Ekonomiska styrmedel är bra eftersom annan reglering går för långsamt.
- En skatt skulle kunna driva på nya affärsmodeller
- En skatt skulle kosta mer än det smakar. Åtgärden skulle medföra en administrativ börda.
- En skatt är svår för myndigheterna att kontrollera.
- En skatt ”straffar” textil som produktgrupp
- En skatt låter internationell e-handel att komma undan
- En skatt missgynnar små och medelstora företag.
- Man bör arbeta genom den befintliga lagstiftningen

¹⁴⁰ $86 * 0,1 * (1 - 0,2)$

¹⁴¹ SCB specialkörning åt Kemikalieinspektionen 2015. Körningen bygger på COICOP-koder på 4-siffernivå.

7.11 Referensalternativet

Referensalternativet innebär att endast de pågående åtgärderna vidtas. Övriga åtgärder är utvärderade utifrån vilken nettoeffekt de har utöver referensalternativet. Om referensalternativet skulle utvärderas på samma sätt skulle det inte ge någon effekt alls. Referensalternativet utvärderas därför istället mot hur situationen ser ut idag.

De pågående åtgärder som väntas ha störst effekt på de aktuella målkriterierna är:

- Fler förbjudna ämnen på EU-nivå, till exempel grupp begränsning av CMR-ämnen i varor enligt Reach artikel 68.2.
- Fler klassificerade ämnen på EU-nivå.

Reach 68.2 är tänkt att fungera som ett snabbspår för klassificerade ämnen. Det är fortfarande oklart hur snabbt det kommer att fungera i praktiken.

Måluppfyllelse 1. Andel av de särskilt farliga ämnen som förekommer i textil, som träffas av regleringen

Andelen särskilt farliga ämnen som förekommer i textil som förväntas träffas av de pågående åtgärderna i referensalternativet bedöms bli många eftersom CMR-ämnen omfattas. Däremot kommer inte miljöskadliga eller allergiframkallande ämnen omfattas. Sammantaget bedöms måluppfyllelsen att bli medelhög.

Måluppfyllelse 2. Andel av de träffade särskilt farliga ämnen som förekommer i textil som förväntas försvinna från marknaden

De ämnen som träffas av de pågående åtgärdernas ökade regleringar, förväntas försvinna från marknaden i hög grad.

Måluppfyllelse 3. Ökad informationsöverföring om kemikalieinnehåll i textil

Informationsöverföringen för de aktuella ämnena väntas bli hög mellan tillverkare och importörer. Samtidigt omfattar förslaget inga generella ökade krav på ökad information till exempelvis konsumenter. Sammantaget bedöms ökningen av informationsöverföring bli medelhög.

Måluppfyllelse 4. Minskad användning av jungfrulig råvara.

De pågående åtgärderna har ingen effekt på användningen av jungfrulig råvara.

Företagens administrativa kostnader

De pågående åtgärderna omfattar en rad olika ämnen. Skulle de förbjudas så skulle det innebära medelhöga ökade kostnader för företagen.

Påverkan på mindre företag

De administrativa kostnaderna för mindre företag bedöms bli medelhöga.

Påverkan på statens utgifter för administration och kontroll

Kostnaderna för tillsyn bedöms öka men kostnaderna för detta är relativt låga.

Påverkan på företagens konkurrensförhållanden

De pågående åtgärderna bedöms inte påverka företagens konkurrensförhållanden eftersom alla företag i Europa drabbas på samma sätt. Kostnadsökningarna för konsumenterna bedöms inte bli så stora att den internationella e-handeln skulle öka.

Påverkan på statens inkomster

De pågående åtgärderna har inga effekter på statens intäkter.

Tidsram

Det pågående åtgärderna kan komma att genomföras på medellång sikt.

Rådighet

Sverige har viss rådighet över de pågående åtgärden eftersom det finns en fastlagd process inom Reach-systemet som Sverige kan driva åtgärderna inom. Sveriges rådighet är dock relativt låg.

Samråd

Under samråd med den externa referensgruppen den 12 oktober 2015 framkom bland annat följande synpunkter:

- Reach-processerna (de pågående åtgärderna) är att föredra framför nationella särregleringar
- Reach-processen är för långsam och bör kompletteras med svenska initiativ.

7.12 Sammanfattande konsekvensanalys

De tre åtgärderna har helt olika profil då det gäller kostnader och konsekvenser.

En särskild produktlagstiftning för textil inom EU

Detta åtgärdsförslag har bäst måluppfyllelse av alla förslag. Åtgärden antas både omfatta en hög andel särskilt farliga ämnen som förekommer i textil samt ha en hög genomslagskraft på förekomsten av dessa ämnen i varor på marknaden. Vissa administrativa kostnader antas tillkomma på grund av lagen både för företag och myndigheter, men eftersom ett stort antal länder inför samma lagstiftning samtidigt, så hålls kostnaderna nere eftersom tillverkningsländerna tvingas anpassa sig till de nya reglerna. Sammantaget bedömer Kemikalieinspektionen att åtgärden har stora utsikter att uppnå en hög indikativ kostnadseffektivitet.¹⁴²

Däremot får åtgärdsförslaget låga poäng för både tidsram och rådighet. Det är oklart både om och när åtgärden kan vara i kraft och Sverige har ingen egen rådighet över åtgärden utan måste komma överens med ytterligare 27 EU-länder.

Nationellt förbud mot azofärgämnen

Ett nationellt förbud av vissa azofärgämnen omfattar få ämnen, men dessa förväntas å andra sidan att fasas i ut i hög grad. Åtgärden skulle innebära vissa administrativa kostnader för företag eller myndigheter. För mindre företag kan det bli svårt att behöva ställa nationella särkrav på sina leverantörer. Åtgärdens indikativa kostnadseffektivitet bedöms sammantaget som medel-låg. Åtgärden bedöms kunna genomföras på relativt kort sikt och rådigheten bedöms som medelhög.

---

¹⁴² Kostnadseffektiviteten är svår att uppskatta i detta läge varför en indikativ kostnadseffektivitet har tagits fram. Kostnadseffektiviteten bedöms här genom att omdömen för måluppfyllelse divideras med summan av omdömena för de kriterier som beskriver kostnader för företag och myndigheter. Rådighet, tidsram och skatteintäkter räknas ej in. Måluppfyllelse 1 och 2 har multiplicerats med varandra för att ge bild av åtgärdens träffbild. I övrigt har omdömena adderats.

Punktskatt på kläder och hemtextil

Punktskatt på kläder och hemtextil antas ge god måluppfyllelse. Detta eftersom punktskatten får ett brett genomslag på samtliga fyra måindikatorer. Åtgärden är exempelvis den enda åtgärden som leder till minskad användning av jungfrulig råvara. Samtidigt är det den åtgärd som är behäftad med störst administrativa kostnader, både för företag och myndigheter. Vidare leder åtgärden till en snedvridning av marknaden på ett sådant sätt att svenska företag missgynnas medan e-handelsföretag med lager utomlands gynnas. Sammantaget bedöms den indikativa kostnadseffektiviteten som relativt låg. För att åtgärden ska bli kostnadseffektiv måste den träffa farliga ämnen som leder till stora hälsoekonomiska kostnader för att motivera de administrativa kostnader som åtgärden orsakar.

Skatten har den fördelen att den leder till mycket stora intäkter för statskassan. Ett sätt att motivera skatten skulle kunna vara att skatteintäkterna möjliggör att andra, för samhället mer skadliga, skatter sänks.

Åtgärden kan införas på två och ett halvt till tre års sikt, givet den tid det normalt tar att utreda, remissa, förankra och besluta ett nytt lagförslag.

Skatter är ett område där det fortfarande råder nationell beslutanderätt. Dock har EU satt upp en rad regler, exempelvis statsstödsreglerna, som kraftigt beskär de enskilda staternas möjligheter att utforma skatterna fritt. Det vill säga rådigheten är medelhög.

Referensalternativet

Referensalternativet som omfattar redan pågående arbete, särskilt det pågående arbetet inom Reach, bedöms ha en god måluppfyllelse. De administrativa kostnaderna för företag och myndigheter bedöms som begränsade. Sammantaget bedöms pågående arbete inom Reach att ha en hög indikativ kostnadseffektivitet. Arbetet med att begränsa CMR-ämnen inom Reach bedöms kunna bli genomfört på medellång sikt men den Svenska rådigheten över processen är låg.

8 Lista över begrepp och förkortningar

8.1 Begrepp

Arylaminer	Nedbrytningsprodukter till azofärgämnen. Vissa arylaminer kan vara cancerframkallande eller påverka arvsmassan.
Azofärger	Syntetiska färgämnen som innehåller en eller flera azogrunder som består av två kväveatomer med dubbelbindning mellan.
Bilaga XV-dossier	Dokumentation som kan krävas för att ta fram ett förslag till begränsning enligt Reach, bland annat information om förekomst och användning på EU-marknaden, risker, utsläpp, alternativ till ämnet, samt en samhällsekonomisk analys.
Colour Index-databasen	En sammanställning över kända färgämnen
Farliga ämnen	De ämnen som är klassificerade som farliga enligt CLP-förordningen och sådana som uppfyller regelverkets kriterier för farliga ämnen, men som ännu inte har klassificerats.
Hormonstörande ämnen	Ämnen som påverkar de hormonella systemen och kan orsaka skada på organismer, populationer eller ekosystem.
Kandidatförteckningen	Förteckning med SVHC-ämnen som förts upp i enlighet med artikel 59 i Reach-förordningen. Ämnena är kandidater för att föras in i på bilaga XIV i Reach, vilket innebär att det kommer att krävas tillstånd för att få använda dem.
KN-nomenklaturen/ KN-nummer	KN-nomenklaturen är ett klassificeringssystem som Tullen använder för varor vid import då tullen för varor fastställs. KN-nummer är varunummer i nomenklaturen.
Särskilt farliga ämnen	Med "särskilt farliga ämnen" avses i rapporten "ämnen som är persistenta och bioackumulerande, ämnen som är cancerframkallande, mutagena eller reproduktionstoxiska, ämnen som är hormonstörande eller kraftigt allergiframkallande samt ämnen med andra allvarliga egenskaper som inger motsvarande grad av betänklighet. Även kvicksilver, kadmium och bly räknas till de särskilt farliga ämnena". ¹⁴³
Vara	Ett föremål som under produktionen får en särskild form, yta eller design, vilken i större

¹⁴³ Departementsserie 2012:23

	utsträckning än dess kemiska sammansättning bestämmer dess funktion.*
Ämne	Kemiskt grundämne och föreningar av detta grundämne i naturlig eller tillverkad form, inklusive de eventuella tillsatser som är nödvändiga för att bevara dess stabilitet och sådana föreningar som härrör från tillverkningsprocessen, men exklusive eventuella lösningsmedel som kan avskiljas utan att det påverkar ämnets stabilitet eller ändrar dess sammansättning.*
	Förklaring av begrepp hämtad ur artikel 3 Definitioner i Reach.*

8.2 Förkortningar

CAS Chemical Abstract Service

CiP Chemicals in Products

CMR Cancerframkallande, mutagena eller reproduktionstoxiska ämnen

Echa Europeiska kemikaliemyndigheten, European Chemicals Agency

KN Kombinerade nomenklaturen

MSC Echas medlemsstatskommitté, Member State Committee

PBT Persistent, bioackumulerande, toxisk

PFAS Per- och polyfluorerade alkylsubstanser

POP Persistent Organic Pollutants

RAC Echas kommitté för riskbedömning, Risk Assessment Committee

RMO Risk Management Options

SAICM Strategic Approach to International Chemicals Management

SEAC Echas kommitté för socioekonomisk analys, Socioeconomic Assessment Committee

SVHC Substances of Very High Concern (ämnen som inger mycket stora betänkligheter enligt Reach artikel 57)

vPvB very Persistent very Bioaccumulating, (mycket persistent och mycket bioackumulerande)

9 Litteraturförteckning

Brüschweiler BJ, Küng S, Bürgi D, Muralt L, Nyfeler E. Identification of non-regulated aromatic amines of toxicological concern which can be cleaved from azo dyes used in clothing textiles. *Regulatory Toxicology and Pharmacology* 69 (2014) 263-272.

COM 2013, Report from the commission to the european parliament and the council regarding possible new labelling requirements of textile products and on a study on allergenic substances in textile products. COM(2013) 656 final.

Convention on Long-range Transboundary Air Pollution, adopted in Geneva on 13 November 1979, UNTS vol. 1302.

Departementsserie 2012:23, Svenska miljömål - preciseringar av miljö kvalitetsmålen och en första uppsättning etappmål

Europaparlamentets och rådets direktiv 2001/95/EG av den 3 december 2001 om allmän produktsäkerhet.

Europaparlamentets och rådets direktiv 2002/61/EG av den 19 juli 2002 om ändring för nittonde gången av rådets direktiv 76/769/EEG om begränsning av användning och utsläppande på marknaden av vissa farliga ämnen och preparat (beredningar) (azofärger).

Europaparlamentets och rådets direktiv (EU) 2015/1535 av den 9 september 2015 om ett informationsförfarande beträffande tekniska föreskrifter och beträffande föreskrifter för informationssamhällets tjänster (kodifiering).

Europaparlamentets och rådets förordning (EG) nr 850/2004 av den 29 april 2004 om långlivade organiska föroreningar och om ändring av direktiv 79/117/EEG.

Europaparlamentets och rådets förordning (EG) nr 1907/2006 av den 18 december 2006 om registrering, utvärdering, godkännande och begränsning av kemikalier (Reach), inrättande av en europeisk kemikaliemyndighet, ändring av direktiv 1999/45/EG och upphävande av rådets förordning (EEG) nr 793/93 och kommissionens förordning (EG) nr 1488/94 samt rådets direktiv 76/769/EEG och kommissionens direktiv 91/155/EEG, 93/67/EEG, 93/105/EG och 2000/21/EG.

Europaparlamentets och rådets förordning (EG) nr 1272/2008 av den 16 december 2008 om klassificering, märkning och förpackning av ämnen och blandningar, ändring och upphävande av direktiven 67/548/EEG och 1999/45/EG samt ändring av förordning (EG) nr 1907/2006.

Europaparlamentets och rådets förordning (EU) nr 182/2011 av den 16 februari 2011 om fastställande av allmänna regler och principer för medlemsstaternas kontroll av kommissionens utövande av sina genomförandebefogenheter.

Europaparlamentets och rådets förordning (EU) nr 1007/2011 av den 27 september 2011 om benämningar på textilfibrer och därtill hörande etikettering och märkning av fibersammansättningen i textilprodukter och om upphävande av rådets direktiv 73/44/EEG och Europaparlamentets och rådets direktiv 96/73/EG och 2008/121/EG.

Europaparlamentets och rådets förordning (EU) nr 528/2012 av den 22 maj 2012 om tillhandahållande på marknaden och användning av biocidprodukter.

Fördraget om europeiska unionens funktionssätt (FEUF, 2012/C 326/01).

Kemikalieinspektionen 2012, Rapport 1/12, Bättre EU-regler för en Giftfri miljö.

Kemikalieinspektionen 2013, Rapport 1/13, När kan ekonomiska styrmedel komplettera regleringar inom kemikalieområdet?

Kemikalieinspektionen 2013, Rapport 3/13, Hazardous chemicals in textiles.

Kemikalieinspektionen 2014, Rapport 4/14, Utveckla och effektivisera Reach – en handlingsplan.

Kemikalieinspektionen 2014, Rapport 5/14, Handlingsplan för en giftfri vardag 2015-2020 - Skydda barnen bättre.

Kemikalieinspektionen 2014, Rapport 6/14, Chemicals in textiles - Risks to human health and the environment.

Kemikalieinspektionen 2014, Rapport 7/14, Förslag till utfasning av fortplantningsstörande och hormonstörande ftalater i Sverige.

Kemikalieinspektionen 2015, Rapport 6/15, Förekomst och användning av högfluorerade ämnen och alternativ.

Kommissionens direktiv 2003/3/EG av den 6 januari 2003 om begränsning av användning och utsläppande på marknaden av ”blått färgämne” (tolfte anpassningen av rådets direktiv 76/769/EEG till den tekniska utvecklingen).

Rådets beslut av den 28 juni 1999 om de förfaranden som skall tillämpas vid utövandet av kommissionens genomförandebefogenheter (1999/468/EG).

Rådets direktiv av den 27 juli 1976 om tillnärmning av medlemsstaternas lagar och andra författningar om begränsning av användning och utsläppande på marknaden av vissa farliga ämnen och preparat (beredningar) (76/769/EEG).

SOU 2014:90, Bisfenol A. Kartläggning och strategi för minskad exponering. Betänkande av Bisfenol A-utredningen.

SOU 2015:30, Kemikalieskatt. Skatt på vissa konsumentvaror som innehåller kemikalier. Betänkande av Kemikalieskatteutredningen.

Stockholm Convention on Persistent Organic Pollutants, UNTS vol. 2256, 40214.

Svensk författningssamling 1998:808, Miljöbalk (1998:808).

Svensk författningssamling 1998:944, Förordning (1998:944) om förbud m.m. i vissa fall i samband med hantering, införsel och utförsel av kemiska produkter.

Svensk författningssamling 2008:245, Förordning (2008:245) om kemiska produkter och biotekniska organismer.

The 1998 Aarhus Protocol on Persistent Organic Pollutants (POPs), UNTS vol. 2230.

Bilaga 1: Prioriterade (potentiellt) carcinogena och/eller genotoxiska arylaminer identifierade av Brüscheiler et al 2014.

Arylamin	CAS nr	Azofärgämne som kan bilda arylaminen	CAS nr
2,6-Xylidine; 2,6-Dimethylaniline	87-62-7	C.I. Acid Orange 134	18483-26-6
2,4-Xylidine; 2,4-Dimethylaniline	95-68-1	C.I. Acid Red 8 C.I. Acid Red 26 C.I. Acid Red 40 C.I. Acid Red 135 C.I. Acid Red 170 C.I. Acid Orange 17 C.I. Direct Red 126 C.I. Direct Red 168 C.I. Solvent Orange 7 C.I. Solvent Yellow 18	4787-93-3 3761-53-3 12167-45-2 5858-37-7 6226-81-9 52749-23-2 6369-36-4 6404-53-1 3118-97-6 6407-78-9
3,4-Dichloroaniline	95-76-1	C.I. Disperse Yellow 241	83249-52-9
2-Methoxy-4-nitroaniline; 4-Nitro-o- anisidine	97-52-9	C.I. Disperse Red 41 No name	6373-90-6 42357-98-2
2-Amino-4-nitrophenol	99-57-0	C.I. Acid Brown 349 C.I. Acid Yellow 119 C.I. Mordant Brown 33	6487-04-3 13011-62-6 3618-62-0
2-Amino-4-nitroanisol; 5-Nitro-o-anisidine	99-59-2	C.I. Pigment Red 23	6471-49-4
4-Nitroaniline	100-01-6	C.I. Acid Black 1 C.I. Acid Black 210 C.I. Acid Brown 75 C.I. Acid Brown 106 C.I. Acid Brown 123 C.I. Acid Brown 348 C.I. Acid Brown 349 C.I. Disperse Orange 1 C.I. Disperse Orange 1.1 C.I. Disperse Orange 3 C.I. Disperse Orange 25 C.I. Disperse Orange 29 C.I. Disperse Orange 31 C.I. Disperse Orange 33 C.I. Disperse Orange 49 C.I. Disperse Orange 73 C.I. Disperse Orange 80 C.I. Disperse Red 1 C.I. Disperse Red 2 C.I. Disperse Red 17 C.I. Disperse Red 19 C.I. Disperse Red 74 C.I. Disperse Red 135 C.I. Disperse Red 278 ( ) C.I. Mordant Orange 1 No name	1064-48-8 85223-29-6; 99576-15-5 70210-25-2; 84195-79-9 85631-85-2 6473-04-7 6487-05-4 6487-04-3 2581-69-3 26311-09-1 730-40-5 31482-56-1 19800-42-1 61968-38-5; 68391-42-4 69472-19-1 15958-27-7 40690-89-9 70210-10-5 2872-52-8 3769-58-2 3179-89-3 2734-52-3 1533-74-0; 1533-76-2 29765-00-2 61355-92-8; 68248-10-2 1718-34-9; 2243-76-7 87606-56-2

Arylamin	CAS nr	Azofärgämne som kan bilda arylaminen	CAS nr
2-Amino-5-nitrothiazol	121-66-4	C.I. Disperse Blue 102 C.I. Disperse Blue 106 C.I. Disperse Blue 124 No name	12222-97-8 12223-01-7, 68516-81-4 15141-18-1; 61951-51-7 70865-21-3
2-Amino-5-nitrophenol	121-88-0	C.I. Disperse Red 16	6253-14-1
4-Aminophenol	123-30-8	C.I. Acid Orange 33 C.I. Disperse Orange 13 C.I. Disperse Orange 29 No name	6507-77-3 6253-10-7 19800-42-1 72828-67-2
2-Amino-6-methoxybenzothiazol	1747-60-0	C.I. Disperse Red 379	13486-43-6
4-Nitro-1,3-phenylenediamine	5131-58-8	C.I. Acid Brown 83	13011-68-2; 82640-07-1; 83863-34-7
2-Amino-6-nitrobenzothiazol	6285-57-0	C.I. Disperse Red 177 C.I. Disperse Red 179	58051-98-2; 68133-69-7 16586-42-8
3-Amino-5-nitro-2,1-benzisothiazol	14346-19-1	C.I. Disperse Blue 148 No name	61968-29-4 105076-77-5
2,5-Diaminotoluene; p-Toluenediamine	25376-45-8	C.I. Solvent Red 25	3176-79-2

KEMI

Kemikalieinspektionen

Box 2, 172 13 Sundbyberg
08-519 41 100

Besöks- och leveransadress
Esplanaden 3A, Sundbyberg

kemi@kemi.se
www.kemikalieinspektionen.se